ҮРЯАД ОРОНОЙ АЖАЛШАД БААТАР КОСМОНАВТНУУДААР ОМОГОРХОНО

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...С-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 192 (9946) | 1962 оной августын 15, среда | Сэн 2 мүнгэн

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Байгша оной августын 14-дэ КПСС-эй обкомой ээлжээт... V пленум болобо. «Гүрэндэ таряа худалдалгаар Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан уялганууд тухай» асуудал пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВ элидхэл хэбэ.

Гүрэндэ таряа худалдаха тухай республикын колхозууд совхозуудай абаһан социалис уялгануудые КПСС-эй обкомой пленум һайшааба.

4-дэхи космонавт П. Р. ПОПОВИЧ.

Замбуулинай онгосонуудые байгуулагшадта баясхалан хүргэбэ

МОСКВА, августын 13. (ТАСС). Замбуулин соогуур сугтаа ниидэжэ ябаһан совет космонавтнууд А. Г. Николаев, П. Р. Попович замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» онгосонуудһаа августын 13-да иимэ удхатай радиограмма эльгээһэн байна:

Совет эрдэмтэд, конструкторнуудта, инженернүүдтэ, технигүүд болон хүдэлмэришэдтэ.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Замбуулинай гайхамшагта онгосонуудые бүтээһэнэйтнай түлөө, ниидэлгэдэмнай эрхим һайнаар бэлдэһэнэйтнай түлөө үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэнэбди. Манай энэ хайрата Эхэ ороной аша туһада саашадаашье амжалта түйлахыетнай хүсэнэбди.

Лётчигууд-космонавтнууд
НИКОЛАЕВ,
ПОПОВИЧ.

Гурбан космонавтын хөөрэлдөөн

Замбуулинай замда «Восток-4» гэжэ одон-онгосын гарамсаар гурбан космонавт радиотелефоноор хөөрэлдэбэ.

Майор Николаев («Восток-3» онгосын бортһоо):— бүхы юумэн бүтэсэтэй. Таниие һайса дууланаб. Согтой хүхюун ябанаб.

Подполковник Попович («Восток-4» онгосын бортһоо):— Үүлые нэбтэ газар дэлхэйгээ адагалан харанаб. Баруун талын иллюминатор соом хаб хара огторгой харагдана. Согтой хүхюун ябанаб. Бүхы юумэн бүтэсэтэй. Газар дэлхэй дээрэ уулзатагаа баяртай!

Космонавтнар Николаев ба Попович замбуулинай онгосонуудаар анха түрүүн амжалтатайгаар бүлэглэн ниидэһэнтээ дашарамдуулан бэе бэеэ амаршалба.

Подполковник Гагарин (командна пунктһаа): Ехэл һайн байна даа, хани нүхэд. Таанадта баяр хүргэнэб! Газар дээрэ уулзатараа баяртай!

Сокол Беркут хоёр замбуулин соогуур ниидэхэдээ радиогоор хөөрэлдэбэ

Космонавтнууд Андриян Николаев, Павел Попович августын 13-най үглөөгүүр хоорондоо радиогоор хөөрэлдөө.

Космонавт Попович: «Сокол, би Беркутби. Таниие һайнаар дууланаб. Температура 18 градус, агаарай шииг 65 процент. Намайе хэр ойлгообта?».

Космонавт Николаев. «Беркут, би Соколби. Һайнаар ниидэжэ ябанаб. Температура 15 градус, агаарай шииг 65 процент. Бэемни ехэ һайн. Һайнаар унтааб».

Космонавт Попович: «Би Беркутби. Согтой дорюун ниидэнэб, һайнаар унтааб, бэемни ехэ һайн».

ТАСС-ай мэдээсэл

...космонавтнууд нүхэд Николаев, По...шэдэй замбуулин соогуур сугтаа нии...амжалтатайгаар үргэлжэлһөөр.

...ын 14-дэ Москвагай сагаар 8 часта ...тнууд бүмбэрсэгэй урда хажуугаар ... байна. «Восток-3» гэжэ онгосо-одон ...17 дахин, «Восток-4» гэжэ онгосо...1 дахин тойроо.

...нуудта программаар хараалагдаһа...ар, научно-шэнжэлэлгэнүүд хэгдэжэ ...һөөр. Космонавтнууд шэнжэлэлгэ...үнгүүдые бортовой журналнуудтаа ...нэ, бортовой магнитофонуудта бэшэ...а, газарта саг үргэлжэ мэдээсэнэ. Нү...лаев һарые адаглан хараха зуураа, ...уулгаа. «Восток-3» онгосо одоной ка...агаарай температура цельсеэр 20 гра...рай дарасань 1,2, агаарай шииг 75 ...болонхой гэжэ тэрэ мэдээсээ. Нүхэр ...ай мэдээсэһэнэй ёһоор, кабина соохи температурань цельсеэр 15 градус, агаарай дараса 1,1, агаарайнь шииг нойто 75 процент болоһон байна.

Космонавтнуудай бэень һайн, хүхюунүүд. Тэдэнэр ниидэлгын эрхэ байдалые һайнаар дабана гэжэ медицинскэ ажаглалтанууд гэршэлэн харуулна. Космонавтнуудай һудалынь 60—65 дахин сохилно. Амисхалынь 10—12. Хоёр космонавт өөһэдөө бэеэ шалгаһанайнгаа удаа һайн байна гэжэ мэдээсэбэ.

Замбуулинай дайда руу ошохо замдань үдэшэһэн хэдэн журналистнууд онгосонуудта амаршалгануудые дамжуулаа. Тэдэнэр совет уншагшадай үмэнэһөө космонавтнуудые амаршалха зуураа, золтой һайнаар аяншалхыень хүсэбэ. Нүхэд Николаев, Попович гэгшэд хани халуунаар амаршалһанайнь түлөө баясхалан хүргөөд, замбуулинһаа газарта амаршалга эльгээгээ.

...буулинай аха дүүнэр нүхэд Николаев, ...пович гэгшэдые Никита Сергеевич Хрущев амаршалба

...рущев августын 13- ...космонавтнуудта нү...лаев Андриян Гри...а, нүхэр Попович ...мановичта иимэ уд...диограмма эльгээгээ:

..., хүндэтэ Андриян ...ич, хоёр сүүдхэ нии...хадатнай, хүндэтэ ...оманович, дэлхэйн ...ые тойрон нэгэ сүүд...эд байхадатнай, таа...өө дахин амаршалха ...анаандаа таанадые

Ниидэлгээр хараалагдаһан программаяа амжалтатайгаар дүүргэхыетнай, һайн ябажа буухыетнай хүсэнэб.

Н. Хрущев. 1962 оной августын 13».

Никита Сергеевич Хрущевой эльгээһэн амаршалгадань харюу болгон нүхэд Николаев, Попович гэгшэд «Восток-3», «Восток-4» онгосонуудһаа амаршалга дамжуулаа:

«Хани халуунаар, анхаралтайгаар хандаһанайнь, амаршалһанайнь түлөө Никита Сергеевич Хрущевто баясхалан хүргэнэб. Ниидэлгээр хараалагдаһан даалгабари гүйсэд дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ гаргахаб. Николаев».

«Никита Сергеевич Хрущевто үнэн зүрхэнэй ехэ баясхалан хүргыт. Урдаа табигдаһан зорилгоёо дүүргэхын, бэе мэндэ, амгалан һайн ниидэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэб. Бултыень хэхэб, бултыень хэхэб. Попович».

...мунизм байгуулагшадта замбуулинһаа эльгээгдэһэн амаршалга

...А, августын 13. ... Лётчик-космонавт... Николаев, П. Р. По...ерһоо мүнөөдэр иимэ ...радиограмма абтаба: ... Кремль.

...Союзай Коммунис... Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада, Никита Сергеевич Хрущевто өөртэнь иигэжэ элидхэнэбди:

Хараалагдаһан даалгабариин ёһоор ниидэжэ ябанабди. Бэемнай һайн. Онгосонууд манай дуран соо ниидэнэ. Эхэ оронойнгоо анхарал хандуулһандань баяртайбди. Коммунизм байгуулжа байһан бүхы хүнүүдтэ замбуулинһаа амаршалга хүргэнэбди. ...шалые, Со...

Космтоолой бии б...

Н Юлотор тэрани

7,5 МИЛЛИОН ПҮҮД ТАРЯА ГҮРЭНДӨӨ ХУДАЛДАХАБДИ

гэжэ республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мэдүүлбэ

Энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ бидэнэр бүгэдын дайшалхы зорилго болоно

1962 оной ургасаһаа гүрэндэ таряа худалдалгаар Буряадай АССР-эй абаһан СОЦИАЛИС УЯЛГА

Партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Буряадай АССР-эй колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд таряалангай талмайн хубааралгые дахин хаража үзөөд, бүхы дээрэнь тарилгынгаа талмайе нилээдгүй үргэдхөө, илангаяа шэниисэ, ячмень, горох, кукуруза, саахарай свёкло мэтын үнэтэ ургамалнуудые ехээр таряа, хүдөө ажахын ургамалнуудые тарижа ургуулха агротехникэ һайжаруулаа, олонхи ажахынуудта ороохо таряанай болон бусад ургамалнуудай һайн ургаса гараа.

Ургасын гарасые хараада абажа, оронойнгоо баялигые арьбадхаха хэрэгтэ хубитаяа оруулха зорилгоор республикын колхозууд, совхозууд 1962 ондо таряа тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ, тиихэдээ 7,5 миллион пүүд таряа гүрэндэ худалдаха, тэрэ тоодо зарим ажахынуудай гүрэнһөө уриһаар абаһан үрэһэнэй нэгэ миллион 300 мянган пүүд таряа гүрэндөө бусааха. 1 миллион 150 мянган пүүд таряан түсэбһөө гадуур гүрэндэ худалдагдаха.

Гүрэндэ таряа худалдалгаар дээшэлүүлэгдэһэн уялга абахатаяа хамта, бүхы колхозууд ба совхозууд хүдөө ажахын ургамалнуудай үрэһөөр өөһэдынгөө хэрэглэмжые хүсэд хангаха, колхознигуудай ажалта үдэртэ үгэхэ, мүн малай тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ фонднуудые бии болгохо юм.

Хүдөөгэй бүхы ажалшадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгада харюусан, Мухар-Шэбэрэй аймагай колхозууд болон совхозууд 1 миллион 800 мянган пүүд таряа гүрэндэ худалдаха уялга абаа, тиихэдэ Бэшүүрэй аймагай ажалшад 390 мянган пүүд таряа түсэбһөө гадуур гүрэндэ худалдахань. Бэшүүрэй совхоз 480 мянган пүүд таряа, Мухар-Шэбэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 360 мянган пүүд, энэл аймагай Суулгын совхоз 240 мянган пүүд таряа гүрэндэ худалдаха уялга абаа.

Республикын колхозууд, совхозууд мүнөө таряа хадажа эхилэнхэй. Түргэнөөр, богонихон болзор соо, гээлтэ хоролтогүйгөөр хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудые хуряажа абахын, гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгануудаа дүүргэхын, хүгжэжэ байгаа мал ажалай эрилтэ бүрин хангаха хэмжээтэйгээр силос, үбһэ ба бэшэ тэжээлые бэлэдхэжэ абаха хэрэгтэ бүхы колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд хамаг хүсэ шадалаа зорюулна. Республикын колхозууд ба совхозууд поли дээрэһээ һолоомоёо хаһа саг соонь хуряажа, 300 мянган гектарһаа бага бэшэ намарай паар хахалха.

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди гэжэ партиин ленинскэ Центральна Комитедые, Советскэ правительствые, Никита Сергеевич Хрущевые найдуулна.

Энэ уялгые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд зүбшэн хэлсэжэ, баталан абаһан, КПСС-эй областной комитедэй пленум баталһан байна.

Гүрэндэ таряа худалдаха талаар республикын хүдөө ажалшадай абаһан уялга тухай

КПСС-эй Буряадай обкомой V пленумэй тогтоол

Партиин XXII түүхэтэ съездын, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, мүн бүхы хүдөө ажалшадта Коммунис партиин, Советскэ правительствын хандаһан Хандалгада харюу болгон, республикымнай партийна, советскэ органууд, нютагай управленинүүд, колхоз, совхозууд хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулаа, тиигээд гүрэндэ ороохо таряа худалдаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаба. Аймагуудай, колхоз, совхозуудай нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй абаһан уялгые һайшаагаад, КПСС-эй обкомой пленум иигэжэ тогтообо:

1. Байгша оной ургасаһаа бүхыдэнь гүрэндөө 7,5 миллион пүүд таряа худалдаха, тэрэ тоодо урдань үрэһэ хүрэнгэдэ урьһаар абтаһан 1 миллион 300 мянган пүүд таряа тушааха, бүхыдөө гүрэнэй түсэбһөө гадуур 1 миллион 150 мянган пүүд таряан худалдагдаха ёһотой.

Гүрэндэ түсэбһөө гадуур таряа худалдаха социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо элсүүлхыень нютагай үйлэдбэриин управленинүүд, КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудые уялгалха. Гэхэтэй хамта, ерэхэ жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ хаһа сагтань хаажа абаха, гүрэндөө түсэбһөө гадуур таряа ехээр худалдахын тула колхоз, совхоз бүхэн өөһэдынгөө арга боломжые гүйсэдөөр ашаглан хэрэглэхэ ёһотой гэжэ КПСС-эй обкомой пленум анхарал хандуулна.

2. Бүхы ургасаяа тон богонихон болзорто, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гээшэ колхоз, совхозуудай, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй, мүн бүхы областной партийна организациин нэн түрүүнэй зорилго болоно гэжэ партиин обкомой пленум тоолоно.

Энэ зорилгоор «Темижбекский» совхозойхидой жэшээгээр таряа хадалга, хуряалга дээрэ түрүү онол аргануудые хаа хаанагүй үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Нэн түрүүн ургасаяа имагтал амяарлан хуряаха, хоёр баал нэгэ доро хуряаха, тэндэ агрегадуудые түхэреэн сүүдхэ соо түргэн ябуулжа, бүлэг бүлэгөөрнь хүдэлгэхэ аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ.

3. «Һолоомонһоо полинуудые сэбэрлэхэ, хаһа сагтань намарай паар хахалха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые хаа хаанагүй хэлбэришэгүйгөөр дүүргэлтэ болгон, ургасаяа хуряажа абамсаараа, һолоомо суглуулан сомоод, адууһа малдаа тэжээл болгохыень, тиигээд энэ жэлдэ республика соогоо бүхыдөө 300 мянгаһаа бага бэшэ гектар намарай паар хахалжа бэлдэхыень колхоз, совхозуудай, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые, КПСС-эй райкомууд болон аймгүйсэдкомуудые КПСС-эй обкомой пленум уялгална.

4. Ороохо таряанайнгаа ургасые хуряажа абахатаяа хамта, хартаабха, овощой ургасые хаһа сагтань, һайн шанартайгаар хуряажа, гүрэндэ худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэ ажахынуудай, нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, партиин райкомууд болон аймгүйсэдкомуудай анхарал хандуулагдаха ёһотой.

5. Ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхын тула байгша ондо бии байһан таарамжатай һайн арга боломжые гүйсэд хэрэглэхыень республикын колхозуудай правленинүүд, совхозуудай директорнүүд, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудые уялгалха. Үбһэ хуряалгаяа ойрын сагта дүүргэжэ, ой модоной заха, соорхой болон бүхы сабшалангайнгаа үбһэ абаад, удаарангүй кукурузын ургаса хуряажа, силос ехээр дараха хэрэгтэй. Тиигээд ниитынгээ малда гансашье ерэхэ үбэлжэлгэдэ хүсэд хүрэхэ бэшэ, мүн бүдүүн, шэмэтэ тэжээлэй саашанхи нөөсэ бэлэдхэхэ шухала.

***

Ороохо таряанайнгаа ургасые богони болзорто, гээлтэгүйгөөр хуряажа, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хүдөө ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень бүхы областной партийна организацие, бүхы коммунистнууд болон комсомолшуудые партиин обкомой пленум уряална. Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, бүхы коммунистнуудай дунда партиин, гүрэнэй журамые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукгнуудые гүрэндэ худалдаха талаар абаһан социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абаха.

СОВЕТ АРАДАЙ ГАЙХАМШАГТА ИЛАЛТ

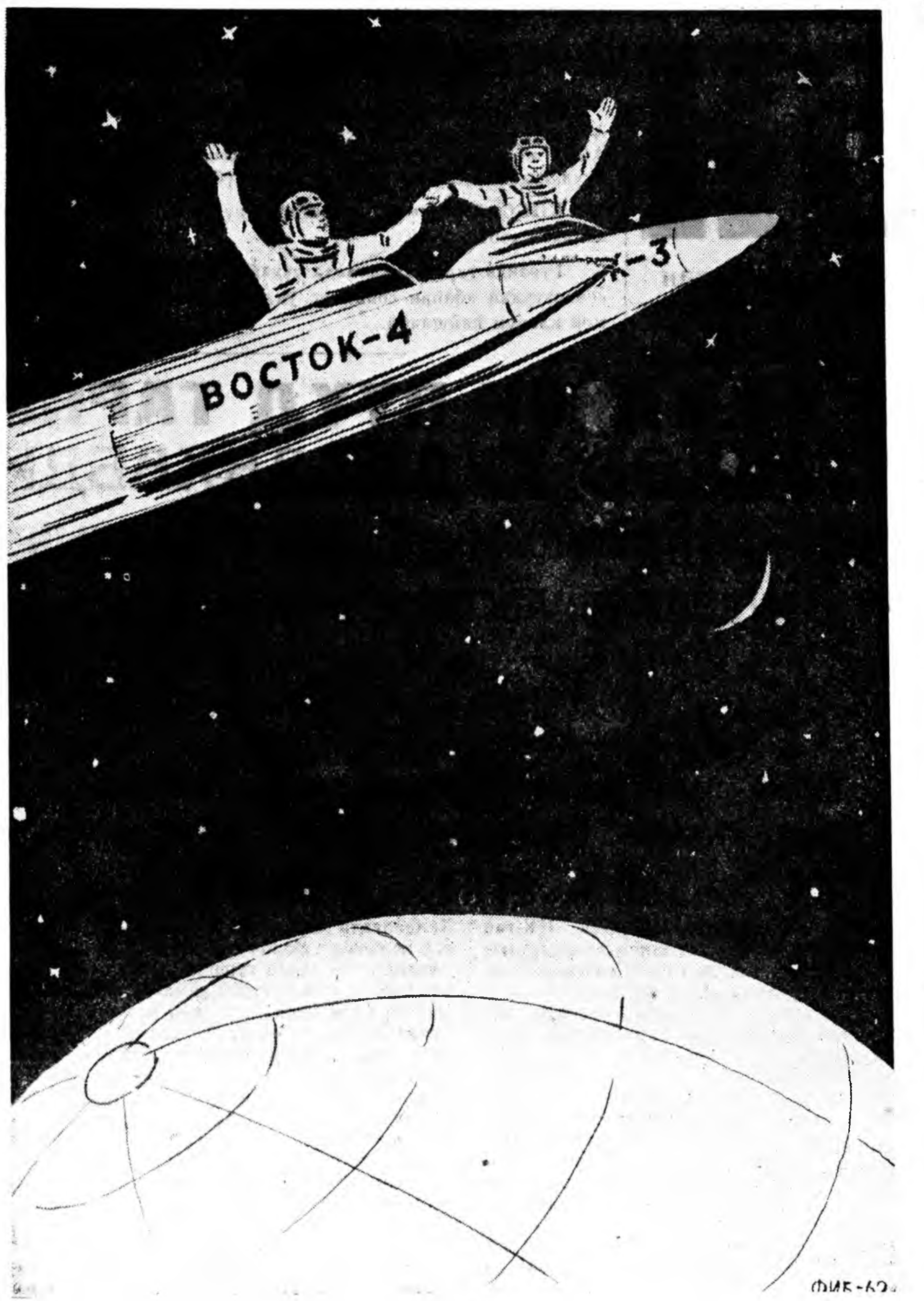

Замбуулинай гүн руу хоюулаа
Заяатайл хадаа дэгдээд,
Эхэл ороноо суурхуулаа

Энэ ниидэлгээ эхилээт!
Бүмбэрсэг дэлхэйн арад
Бүхы сэдьхэлhээ юрөөнэл.

Тэхэрин ерэхыетнай баран
Тэсэжэ ядан хүлеэнэл!

Зурагынь Ф. БАЛДАЕВАЙ,
Шүлэгынь А. ЖАЛСАНОВАЙ.

ОМОГОРХОНГҮЙ ЯАХАБИБДИ!

Августын 11-нэй үдэшэ hэн. Шэнэhэн модоной гэшүүhэндэ үлгэhэн хажуурай эшэнүүд түүдэбшын гэрэлдэ ялалзана. Бидэнэр (8 хүмди) ажал тухайдаал ярилдажа hуунабди.

— Мүнөөдэр гайтайханаар лэ хүдэлжэрхибэ гүбди. Юрдөө нюрга hээрни шалантаад байнал,— гэжэ Дансаран үбгэжөөл хөөрэнэ. Нээрээшье, сабшаhан үбhэнэйнгөө хажуугаар энэ үдэр 400 бухал табиба ха юмбибди.

Дулаахан hүни. Оёоргүй харалагша тэнгэриин гүн соогуур сасаранхай хэдэ мянган мүшэд хүйтөөр ялалзанад. Герман Степанович Титовой гайхамшаг баатаршалга гаргаhанhаань хойшо 1 жэл 4 хоног үнгэрөө. Энээн тухай бэшэhэн «Буряад үнэн» газетээ уншабабди.

— Энэ хабарhаа эхилээд хэды олон хэмэл одонууд табигдаа гээшэб! Мэдээгүй байтарнай, гэнтэл «Восток-3» гэжэ онгосо Советскэ Союзай эрхэтэнээр жолоодогдон газарые тойрожо дабшаха замда гараба гээд Левитан хэлэжэрхихэ байха даа,— гэнэ Дансаран үбгэжөөл. Булта зүбшөөрнэбди.

Холоhоо мориной түбэрөөн дуулдаба. Совхозоймнай парткомой секретарь Ц. Э. Дамбарабжаев энеэсэгээhээр буужа ерэбэ. Мандаа ехэл шухала мэдээ асараа ха даа. Мэндэшэлдээд, түүдэбшын дэргэдэ hууба.

— Зай, нүхэд, хамта дээрээ хэды центнер үбhэтэй болобот?

— 1700 болобо гээшэ гү даа...

— 1800 центнер түсэбтэй hэнта. Дүүргэбэ шахуу хаямта. Hайн даа. Энэтнай ёhотойл бэлэг болоно бэшэ аал? — гэжэ нюураа галай халуунhаа гараараа халхалан, асууба. Гайхабабди: юун бэлэг?

Цыренжап Эрдынеевич мэхэтэйхэнээр миhэд гэбэ.

— Тугаар hаяхана Левитан иигэжэ уншаба: «Замбуулинай «Восток-3» гэжэ онгосо 1962 оной августын 11-дэ, Москвагай сагаар 11 час 30 минутада Советскэ Союздамнай табигдажа, Газарые тойрон дабшаха замда гараба. «Восток-3» онгосые Советскэ Союзай эрхэтэн майор Андриян Григорьевич Николаев жолоодоно».

Түр зуура абяа аниргүй hууhанай hүүлдэ, булта Дансаран үбгэжөөл тээшээ эрьелдэбэбди. Тэрэмнай гараараа үбдэгөө сохёод:

— Иигэхэл hэн! Иигэхэл hэн манай совет хүн! — гэхэhээ бэшэ хэлэхэ үгэеэ оложо ядан, дэмы дэмы гараараа зангажа hууба.

Парторгын мориной түбэрөөн холодон, дуулдахаяа болибо. Бидэнэр оронойнгоо эрдэм наукын туйлалтанууд, совет хүнэй баатаршалганууд тухай орой болотор хөөрэлдэн hуубабди.

Үглөөдэрынь баяр дээрэмнай баhал баяр нэмэн ерээ. Павел Романович Попович Андриян Григорьевичайгаа хойноhоо сахилгаан түргэн онгосоороо зурын мордоо гээд дуулдаба. Ямар гайхамшагта hайхан сагта түрэhэн, золтой зон гээшэбибди! Бидэнэр, юрын хүдэлмэришэд, гараа hула табяад hууха аргамнай үгы. Түсэбөө арай хүрыхан дүүргэхын тулада бэшэ, харин холо үлүүлэн дүүргэхын тула оролдохо, тэрэниие бэелүүлхын түлөө ёhотойл тэмсэл эрхилхэ — манай зорилго.

А. Сультимов,
Яруунын аймагай Исэнгын совхозой үбhэшэдэй звеногой звеньевод.

БҮРИ ЭРШЭТ...

Манай Хурамхаа... зой хүдэлмэришэд, ... тэд, алба хаагша... най «Восток-3», ... онгосонуудые Сове... зай баатар хүбүүд... Григорьевич Никол... Романович Попови... жолоодожо ниидэ... баяр баясхалантай...

Совхозой механи... бүхы хүдэлмэришэ... гасаяа богонихон ... хуряажа абаха, ... малда бардам хүр... бэлэдхэхэ гэhэн то... салгатай уялгануу... шармайн оролдожо...

Мүнөө совхозна... ран гектар таряа х... на. Таряа хурья... үдэр бүри шангад... хуряахатай хамта, ... лэдхэлгын хүдэлмэ... удаарангүй ябана. ... гаран мянган цент... шанартай үбhэн ... дээд, 3500 тонно си... даад байна. Ургас... гын, тэжээл бэлдэл... мэри саг болзорто... нартайгаар үнгэргэ... ха.

Ж. ...
Хурамхаанай ...

МҮНӨӨДЭР КОСМОДРОМ ДЭЭ...

Командна пунктhөө репортаж

Гүрэнэй комисси гээшэ замбуулинай онгосые табилгада бэлдэхэ, табиха талаар орёо бэрхэ бүхы ажалые хинан шалгажа байдаг юм. Энэ комиссида элитэ ехэ совет эрдэмтэд, конструкторнууд, үйлэдбэриие эмхидхэгшэд, ехэ бэлиг шадабаритай, космонавтикада ехээр дурладаг, тэрэнэние хүгжөөлгэдэ ехэ эрдэм мэргэжэлээ, хүсэ шадалаа зорюулhан хүнүүд оролсодог байна.

Манай Эхэ ороной гайхамшагта хүбүүд—Андриян Николаев, Павел Попович гэгшэдэй жолоодожо ябаhан «Восток-3», «Восток-4» онгосонуудай сугтаа ниидэлгые хүтэлбэрилжэ байhан гүрэнэй комиссиин бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ энэ үглөөгүүр бидэнэр ошобобди.

Эртэ үглөөгүүр байбашье гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэ, главна конструктор, космонавтикын теоретик, элитэ ехэ эрдэмтэд, конструкторнууд эндэ сугларанхай. «Үглөөгүүр» гэжэ хэлэлтэй бэшэ. Эндэ, эдэ комнатануудта «сүүдхэ», «халаан» гэhэн үгэнүүд соностоно. Бүхы 24 часай туршада приборнуудай дэргэдэ операторнууд дежурилнэ, эдэнэр замбуулинай баатарнуудтай хөөрэлдэнэ.

Гүрэнэй комиссиин гэшүүд бэе бэеэ hэлгэнэ, вахтада Юрий Гагарин, Герман Титов гэгшэд жагсана, бүгэдын хэрэгтэ бусад летчик-космонавтнууд туhална.

Маниие урихан гэр соо радиоаппаратура тодхогдонхой. Радиотелеметрическэ станцинуудай абаhан мэдээсэлнүүд, хоёр космонавтын бэеын элүүр тухай мэдээсэлнүүд энээрүү дамжуулан абтана. Андриян Николаевай даруу абяан соностоно. Энэ репортажай бэшэгдэжэ байха үедэ Николаев одо мүшэнүүдэй хоорондохи хии дайдаар нэгэ миллион табан зуу мянган километр ниидэhэн байгаа.

«hайнаар ниидэжэ ябанаб. Хүхюутэйб, өөрынгөө нүхэр Павелтай хөөрэлдэнэб»,—гэжэ Николаев элидхэбэ. Хэдэн секундын үнгэрөөд байхада бэеынгээ элүүр тухай Павел Поповичын мэдээсэhые шагнабабди.

Онгосонуудhаа абтажа байhан богони мэдээсэлнүүд стол дээрэ табяатай. Онгосонуудтахи аппаратуранууд hайнаар хүдэлнэ. Космонавтнууд программаяа нарин нягтаар дүүргэнэ гэжэ тэдэ мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнхэй. Тэдэнэр хэдэн дахин гараараа жолоодожо үзэhэн, hууриhаа бодоhон байна.

Хараhан үзэhэн тухайгаа, манай дэлхэйн гоё hайхан байhан тухай, тэрээнэй үзэсхэлэн гоё огторгой тухай түрүүшын хөөрөөнүүд тэрэ тобшохон мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнхэй.

«Восток-3», «Восток-4» онгосонуудай дэлхэйе тойрон ниидэжэ байhыень оперативна бүлэгэйхид адаглан харана. Онгосо-одонуудай дабшажа ябаhые тэмдэглэhэн каргануудта тэдээнэй дабшаса саг үргэлжэ тэмдэглэгдэнэ. Научна программын бүхыдөө бэелүүлэгдэжэ байhаниинь таблицануудта заагдана.

Космонавтын зүрхэнэй сохисо, шуhанайнь дараса, амисхал, кабина соохи температура, мүн бусад мэдээсэлнүүд эгээ эндэ тэмдэглэгдэнэ гэжэ дежурна, оперативна бүлэгэй гэшүүн манда зааба.

— Эдэ мэдээсэлнүүд юун тухай хэлэнэб?

— Нэгэ үгөөр хэлэхэ болоо hаа, —«эрхим hайн».

Андриян Николаев замбуулин соогуур хоёр сүүдхэ үлүүтэй ниидэhэнэйнгээ hүүлээр иигэжэ ямаршье гүй hайн ябаа. Энэ үе соо миии ниидээ бэшэ, тобшолон хэлэбэл ажамидарhан, ажаллаhан байна.

Комнато соо хүнүүд булта болгоомжотойгоор ажаллана. Тиибэшье хүхюутэй, баяртай байhанаа ээлүүдгүй мэдүүлнэ. Огторгой соогуур онгосонуудай ниидэжэ байхадань хүнүүд эсэшэ сусашагүй ажалайнгаа амжалтатай hайн байhыень мэдэрнэ. Партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Никита Сергеевич Хрущев космодромдо саг үргэлжэ хонходоно, коллективэй ажабайдал тушаа hонирхоно, энэнь бүгэдые зоригжуулна. Космонавтнуудай ниидэжэ ябаха үедэ тэдээнтэй Никита Сергеевичын хөөрэлдэhэн hүүлшын хоёр хөөрэлдөөе эндэхид булта hанана. Никита Сергеевич Хрущев арадайнгаа, парти, правительствын үмэнэhөө баатарнуудта хандахадаа космонавтнуудай баатаршалгые ехээр сэгнэhэн, газартаа амгалан hайнаар буухыень хүсэhэн байна.

Космонавтнуудай сэдьхэл хүдэлгэмэ харюунуудые шагнаабди. Анхарал хандуулhанайнь түлөө тэдэнэр баясхалан хүргөө. Правительствын даалгабариие хүндэтэйгөөр дүүргэхэбди гэжэ Андриян Николаев, Павел Попович найдуулаа. Совет арадай эльгээмэлнүүд замбуулин соогуур амжалтатай hайнаар научна хүдэлмэри эрхилнэ. Замбуулин дайдые шэнжэлгэдэ тэдэнэр угаа ехэ хубитаяа оруулна. Хари гүрэнүүдhээ абтаhан мэдээсэлнүүд манай hанал бодолые тайлбарилан харуулна. Замбуулин дайдые шэнжэлжэ байhан элитэ ехэ мэргэжэлтэд, бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоhон эрдэмтэд иигэжэ тэмдэглэнэ: «Соведүүдэй туйлалтанууд—совет наукын асари ехэ илалта мүн». Манай космонавтнуудай сугтаа ниидэлгэ наукада угаа ехэ удха шанартай байна гэжэ мүн лэ мэдэрэгдэнэ.

Газарhаа онгосо-одонуудтай радиогоор хөөрэлдэжэ байhан комнато соо главна конструктор, космонавтикын теоретик хоюулаа орожо ерэнэ. Эдэ хоёр ажал ху... гуураа хани нүхэд бол... та дутэшэг байдаг зам... талаhаа хүнүүдэй дул... эрдэмтэд анхаралтайга... Тэдэнэрэй шэг шарайн... руу. Онгосонууд hайна... линаар ниидэлгэ тушаа ... багсаамжанууд ехэ нар... хэй гэжэ тэдэнэр hайн...

Главна конструкто... хөөрэлдэдэг газарта ... лаевта хандана.

— Амжалтатайгаар ... hанайтнай түлөө таш... наб. Хэр ябанабта, бэе...

— Эрхим hайн,— ... гэhэн даруу абяан ма...

Удаань дүрбэдэхи ... хөөрэлдөөн эхилбэ. — ... Гэмгүй hайн ябана гү...

— Бүгэдэ hайн,— ... харюусана.

Космодром дээрэ, ну... лажа байhан хүнүүд... хүхюун, хүнүүд ради... үни удаан шагнана. ... заха бүреэ бэе бэеhаа ... на:

— Ши шагнаа гүш...
байнаб.

— Ехэ hайн.

Эндэ байгшадай оло... одонуудые табилгада ... хүдэлмэридэ али ... оруулалсаа. Космодро... тэ Никита Сергеевич ... лефоноор дамжуулhа... бүгэдын сэдьхэл хүдэ... жуулhан байна.

Энэ репортажай бэш... хэ үедэ Никита Серг... үшөө дахин хонход... эли болоо. Ниидэлгэ ... жэ байнаб, хүдэлмэр... үе—космонавтнуудай ... гые угталга эмхидхэ... зэргээр бэлэдхэгдэжэ ... Н. С. Хрущев hонирх...

Замбуулинай «Вост... ток-4» онгосонууд ... жэлhээр.

А...

(ТАСС-ай ту...
Космодром, августы...

ЗАМБУУЛИНАЙ АХА ДҮҮНЭР

Ногоон дэлхэйн хибэс
  дээрэ —
Номин тэнгэриин уужамые
  гайхан,
Замбуулинай
  хоёр аха дүүнэрэй
Залуу,
  хүхюунүүд
    алхалхань hайхан!
Харин
  дээрэнь —
    Замбуулин дуулим...
Харин дээрэнь —
    хоёр шэнэ...
Эхэ оронойнгоо
  дуунуудые дуулан,
Эрэлхэг, дорюунууд мүнөө
  ниидэнэл.

Дүрбэн баатарнууд шэнгил
  тэдэнэр
Дүрбэн ханинар,
  дүрбэн аха дүүнэр...
Ногоон дэлхэйн хибэс дээрэ,
Номин тэнгэриин майхан
  доро
Эбтэй эетэй алхалан
  ябахадань,
Эхэ оромнай
  баясан байхал!
Дэлхэйн тэдэниие угтан
  абахадань,
Дэлхэйн шарай
  сэсэглэн байхал!

А. Жалсанов.

Ниидэгты, ниидэгты холуур!

Дахин шэнэ соносхол,
Дахин ехэ сонирхол!
Дахин манай космонавтнууд
Дабаба юртэмсын хилые!
«Амар мэндэ бэемнай»,
  гээд
Андриян Павел хоёрнай
Арад түмэндөө дуулгаба.
Иимэ соносхол шагнаад,
Иимэ сонирхол дуулаад,
Hуужа гэртээ байлтай аал,—
Hуга харайн гарабаб.

Огторгой өөдэ шэртэн,
Оньhото онгосонуудые
  хараашалнам.
Өөрөө баhа хүхиhэндөө
Өөдөө дэгдэhэндэл болоном.
Ниидэгты, ниидэгты холуур
Николаев, Попович
  баатарнууднай!
Ниидэгты, элигты дээгүүр
Нэрэ солымнай суурхуулан!

Ц. Будаев.

Хүнэй хүсэл бодол хизааргүй!

Хүсэл бодол... Хүнэй хүсэлдэ, бодолдо хизаар гэжэ байдаггүй, тиимэл хадань, эдэ үдэрнүүдтэ манай залуу шэнэ космонавтнууд, майор Андриян Николаев болон Павел Попович гэгшэдэй мүн лэ Юрий Гагарин Герман Титов хоёртол замбуулинай ханинар болоод, бүмбэрсэгые тойрон, бүхы дэлхэйн зониие хүхеэн, омогорхуулан байхада, хүсэлни жэгтэй холо руу эрмэлзэн байна. Жэшээлхэдэ, үни хада, түрүүшын спутнигуудай-хэмэл одонуудай аргаар бүтээгдэhэн hарын геопитическэ картые хэрэг дээрэнь шалган хараха арга олдохо ха юм. Үшар юуб гэхэдэ, hарада хүрэhэн (hаяар лэ хүрэхэ байха) манай космонавтнууд тэндэhээ хадын породонуудые хамаг сүүмхынгээ обойтор абажа ерэхэ байhандань hэжэг түрэнэгүй.

Саашань хэлэхэдэ, бидэ, Буряадай комплексно эрдэм шэнжэлгын институдай геологууд, эхэ оронойнгоо шэнэ туйлалтаар бахархан омогорхонобди. Нүгөө талаhаа, бидэнэр газар нютагайнгаа ашагта малтамалнуудые бэдэрэн оложо, ажахыдаа үгэдэг зомди, тиимэhээ манай хубита энэ хэрэгтэ бии байhаниинь дамжаггүй.

Үшөө дахин хүсэл бодол тухай нэгэ хэдэн үгэ хэлэхэмни. hаяар (лаб даа!) планетэ хоорондын геологи гэжэ шэнэ наука бии болохонь гээшэ ха.

Планетэ хоорондын геологи мандаг!—гэжэ hүүлдэнь хэлэхэ байнаб.

Ц. О. Очиров,
геолого-минералогическа наукануудай кандидат.

БАЯР БАЯСХАЛАНТАЙГААР

Захааминай аймагай ажалшад замбуулин соогуур ниидэхэ «Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосонууд табигдаа гэhэн мэдээсэлые ехэ баяр баясхалантайгаар угтаба. Шахта, рудник, фабрика, цехүүдээр, колхозой фермэ, гүүртэ, отарануудта, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлжэ байгаа колхозниугудай дунда Эхэ ороной эрдэмтэдэй, баатар зоригто хүбүүд А. Г. Николаев, П. Р. Поповичой гайхамшагта туйлалта тухай хөөрэлдөө, уншалга үнгэргэгдэнэ.

Зэдын комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд hара, кварталайнгаа түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлээ шангадхахаар шиидэбэ. Аймагай колхозниугууд мүнөө жэл хура бороогой хэдышье ороо hаа, нёдондонойхиhоо амжалтатайгаар малай тэжээл бэлэдхэжэ байна. Хэрбээ нёдондо энэ үеэр 38 мянган центнер үбhэн бэлэдхэгдээд байгаа hаа, мүнөө жэл 58 мянган центнер тэжээл хуряагдажа абтаа. Үбhэ хуряалга, силос даралгаяа улам түргэдхэхэ хэмжээ абажа байнабди.

М. Федотов,
КПСС-эй Захааминай райкомой секретарь.

Жэгтэй hонин даа!

Сэнхир замбуулинай сээжэ руу удаа удаагаар харбуулан гараhан манай шэдитэ хоёр онгосонууд дэлхэйн хүн зониие гайхуулан, дээгүүр ниидэжэл ябаhаар. «Гурбан космонавтнууд мэнэ hаяхан хөөрэлдэбэ» гэhэн баяртай мэдээсэл Москвагай радиогоор уржадар үдэшэлэн дамжуулагдаа hэн. Августын 11-дэ «Восток-3» онгосоор өөдөө дэгдэhэн Андриян Николаев:

—Таанарые тон hайнаар дуулажа ябанаб. Сэдьхэл зүрхэмни баяраар халина,—гэжэ тэрэ тоб байса хөөрэбэ.

—Хамаг юумэмни хараалагдаhан соогоо бүтэжэ байна. Газар дээрээ уулзатараа баяртай,—гэжэ «Восток-4» онгосоор хойноhоонь ниидэhэн подполковник Павел Попович урматайгаар мэдээсэбэ.

—Хани нүхэдүүдни, хэрэгтнай ехэл hайн ябана даа. Үнэн сэдьхэлhээ таанараа амаршалнаб,—гэжэ командна пунктhаа Юрий Гагарин харюусаба...

Тэрэ холын аянда гараад, өөhэд хоорондоо сүлөөтэй зохидоор радио-телефоноор ярилдажа ябаха гээшэ ямар жэгтэй hонин бэ! Үшөө дээрэнь:—«Восток-4» онгосын ниидэжэ ябахые иллюминаторайнгаа шагаабаряар ажаглан хараа б» гэжэ Андриян Николаев дуулгаал.

Иигэжэ хоёр космическа онгосые нэгэ доро ниидхүүлхэ, эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри ябуулха гээшэ, энээнhээ урагша үзэгдөөгүй, дуулдаагүй хэрэг мүн.

Эхэ оронойнгоо алдар солые...

Эрьехэ наранhаа наахануур,
Үндэр дээгүүр үргэжэ
  ябааша
Үнэнтэ баатар хоёр
  хүбүүднай.
Түрэhэн үлгы — Совет
  орондоо
Түбшэн амагаланаар
  бусажа хүрөөрэйт.
Энхэрэн хүлеэhэн арад
  зондоо
Энеэбхилhэн шарайгаар
  буужа ерээрэйт.

Ч-Р. Намжилов.

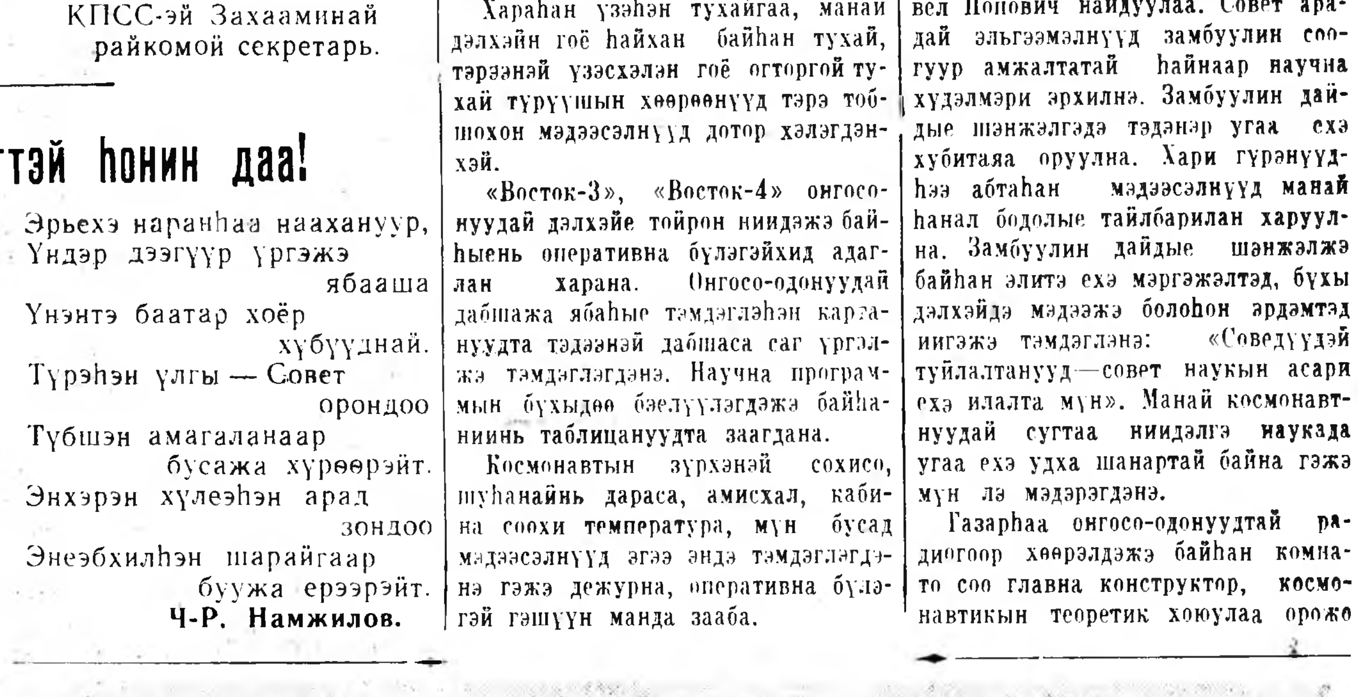

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай механическэ цехэй хүдэлмэришэд М. М. Плюснин (зүүн гарhаа), В. М. Кузшадаагүй М. Гордеев, О. П. Орлов, Г. С. Гусляков гэгшэд замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» онгосонуу Конго бээн тухай ТАСС-ай мэдээсэлнүүдые уншажа байна.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

тай болоо гэ
Бельги болон

Нэрэтынгээ ... байхад...

Минии фамил... вич юм. Дүрбэдэх... шэнги мүн лэ укр... хүн байхаб, зүгөө... бэшэ байhамни... Яахабши даа! Хэ... hаань, Андриян ... хойноhоо нэрэты... байхада, амгалан ... hалаад—тэрэнэй ... шалhан халуун ү... леграмма эльгээ... леграммым буу... барюулха байh... жэг түрэнэгүйб. ... хуушанай хүнби. ... лэй эгээн эхиндэ... түрэhэн ба тэ... найнь байдал h... би, hанадагби. Х... нэрэтэ Павел шэн... вет үедэ түрэhэн... рэ бүгэдые хараа... гадна, гансал но... сооhоо мэдэхэ ба... хадань шэнэ ... үеын космонавт х... дажа:

— Хуушанай ю... лоо, мүнөөнэй ю... лоо! Үшөө hайха... космонавтнуудай ... даг!—гэхэмни. П...

П. Попович...

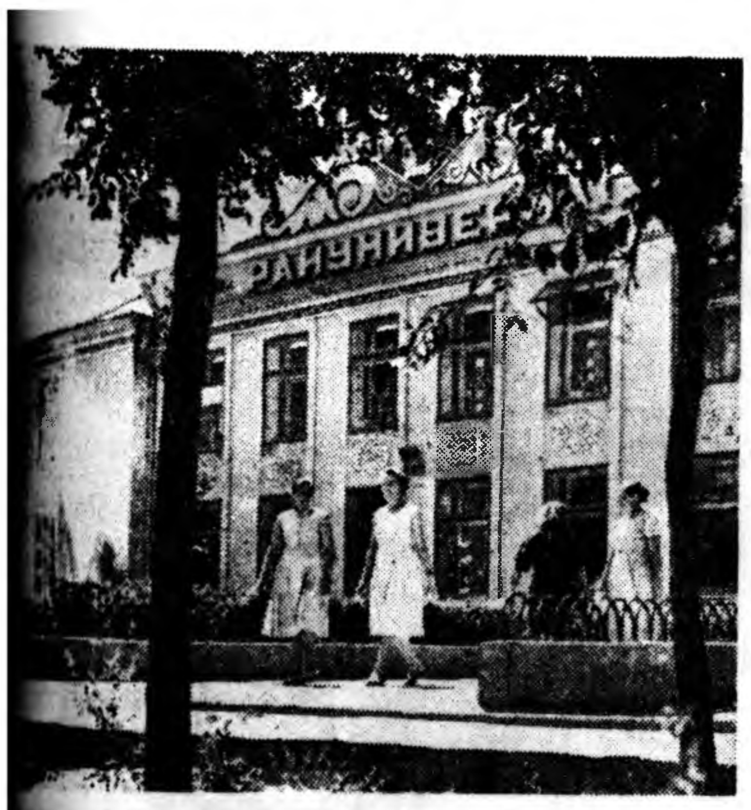

...ЖАМБУЛСКА ОБЛАСТЬ. ...й центр Мерке тосхондо... ...ерсальна магазин об... ...эгого хүдөөгэй эгээн ... ...ун универмагуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Зураг дээрэ: Мерке тосхондохи универмаг.

ТАСС-ай фотохронико.

...Н ЗАМАЙ ЖОЛОО ...АРИҺАН ХҮБҮҮН

(ЗУРАГЛАЛ)

...й албанһаа табигдаһан ... Дамбын зүрхыень ...ямар һайхан, нангин ...буляан зээлдэг байгаа? Балшар наһанһаа ...ябадалда, түбэгтэй ...дуратай Дамба болбайхадаа, энэ хүнаришалан ойлгожо, ...болохо гэһэн бобшаа бэлэй.

...зориһон юумээ ...жа ябадаг зангүй ...эр хэлэдэг, сэхээр ...н гэжэ улад зон дэ...гүй Өөрынгөө арюун ...элэһэн мэргэжэл ту...и нүхэдтэйгөө, гэр бү...зүбшэжэ, жолоошон ...гээд, Улаан-Үдэ хото ...лэй. Уданшьегүй шэнэ ...лтэй боложо, совхоз...д байхадань:

— Дамба Гонгорович, ...оной үнэмшэлгэ абта... Тиигээ һаа, ехэл һайн ...Шамдаа үнихэнэй ажал ...йбди,—гэжэ Бэшүү...хозой директор баяр...уутаба.

...ээдэ бэлэмби. Нам...ыдаха һаатабари огто ...—гэжэ Дамба Дор...ргтойгоор харюусаа...

... тиигэбэл,—гэжэ ди...үргэлжэлүүлхэ зуураа, ...дэг шэб шэнэхэн ма...ажа абаад, гурбан от...э һү зөөхэ болоолши...бэ. Тэрэ гэһэнһээ хой...ба Доржиев энэ ха...атай даабари дүүргэ...эрэнэй ажалынь эргэ ...өө эхилдэг ха юм. Гэ... эхэнэрнүүдэй һаял ...үлижэ, үшөө сайгаа ... үрдеэгүй байхада, ...уни хада ажалаа эхи... харгынгаа хахадта ...

...онэй һэрюундэ хамаг...лэн хайлгана, булжа...

муурай жэргэн байхань хэды һайхан бэ даа! Сэсэг набша, ая гангын хангал үнэр—эдэ бүгэдэ Дамбада тиимэ гэшэгүй дүтэ, танил болонхой. Эгээл тиимэнээ нэгэн харгагаар үдэр бүри ябажашье байгаа һаа, байгаалиин гайхалтай баялигые хаража ханадаггүй юм; тэрэшэлэн үдэр бүри шэнэ, һониин юумэ ажаглан, онол оншынь ололгот. Илангаяа зунай сагта һү зөөхэ гэшэ түбэгтэйшэг хэрэг. Юуб гэхэдэ, халуунда халтад гээл һаа һүн гутажа болохо бшуу. Энэ нүхэрнай хүдэлһэн сагһаа хойшо һүеэ гашалгажа нэгэтэшье үзөөгүй. Тиигээд даадан машинань хододоо сэбэр, хэзээдэ бэлэн байдаг.

...Сүлөөтэй сагтаа шэнэ шэнэ газетэ, журнал, ном ходо уншажа, оюун мэдэрэлээ баяжуулдаг юм.

Ц. Хамаев.

Хонишод юун тухай хэлсээб?

Һаяхан Загарайн аймагай Культурын байшан соо хонишодой суглаан болобо. Тэдэнэр хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын ямар ябажа байһан тушаа хэлсэбэ. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Васильев элидхэл хээ. Мүнөө үедэ аймаг дотор хүдөө ажахын продукциинуудые абаха хэрэгэй үшөөл хангалтагүй байһаниие тэрэ онсолон тэмдэглээ. Гэбэшье, аймагай зарим ажахынууд бараг һайн ажаллаа. Жэшээлхэдэ, эндэхи XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлэй түрүүшын хахад соо мяха абалгаар түсэбөө—100,2 процент, һү абалгаар — 100,7 процент, үндэгөөр — 110,5 процент дүүргээ.

Түйлэһан зарим тэды амжалтаагаа һанаагаа амарха ёһогүйбди гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Гэхэтэй хамта үнгэрэгшэ жэлдэ тон харюусалгатай үрэжүүлгын үеые хайша хэрэг үнгэрэгдэн дээрэдэ бүхэдөө аймаг дотор 7590 эхэ хонид үрэжүүлэгдэнгүй үлэшөө һэн. Аймаг дотор 100 эхэ хонин бүриһөө оройдоо 59,8 хурьган абтаа бэлэй.

Энэ жэлдэ ургаса тарянай гараса урдынхиһаа һургүй һайн. Байгаалиин баялиг шэмые хаһа саг соонь хуряажа абахын түлөө аймагай ажалшад бүхы хүсөөрөө оролдожо байнхай. Тэжээл бэлэдхэхын хажуугаар бүхы ажахынууд хонидые үрэжүүлхэ гэшэ ойрын сагта дары шиидхэгдэхэ ёһотой тон харюусалгатай хэрэг ха юм даа. Энээн тушаа «Гигант» колхозой хонишон нүхэр Афанасьев үгэ хэлэхэдээ, колхозой правлени, партком гүрэн түрын удха шанартай энэ хэрэгтэ тон харюусалгагүйгөөр хандаа гэжэ шүүмжэлбэ. Өөрөө нүхэр Афанасьев мүнөө үедэ 1050 толгой хонидые гансаараа харууһалжа байха юм. Тиин искусственна аргаар үрэжүүлгын пунктые эндэ эмхидхэгдээгүй байна.

Бии байһан дутагдалнуудаа сааша харин яажа усадхаха тушаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон нүхэр Дондуков, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Заиграев, Онохойн совхозой хоёрдохи отделениин зоотехник Спиридонов, Эрхиригэй совхозой хоёрдохи отделениин главна зоотехник Воронин, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой зоотехник Жамбалов, аймагай главна ветврач Левченко болон бусад хамта 12 хүн онсолон тэмдэглээ.

Үгэ хэлэгшэд үшөө юун тухай онсо тоотоой гэхэдэ, гансал байгша ондо бэшэ, мүн ерэхэ жэлдэ 100 хонинһоо 100 хурьга яажа абаха тушаа өөһэдынгөө бодомжонуудые тайлбарилаа.

Суглаанай эсэстэ ажалдаа эрхим һайн амжалта түйлэһан олон хонишодто Хүндэлэлэй грамота болон үнэтэ шангууд барюулагдаа. Тэдэнэй тоодо Эрхиригэй совхозой хонишон И. Евсюков, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой — К. Вишняков болон бусадые олоор нэрлэжэ болоно. Тиихэдэ Онохойн совхозой хонишон нүхэр Д. Рязанов России Федерациин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй отличник гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа.

Зорилго юуб гэхэдэ, тэжээл бэлэдхэлгын хажуугаар бүри ойрын сагта колхоз, совхозуудай хонин ажахые бүри түргэн хүгжөөхын тула мүнөө үедэ түлэг дундаа ябажа байһан үрэжүүлгын халуун хаһые шаалаал һаа үрэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ хэрэгтэ тэдэнэр анхаралаа хандуулбад.

Г. МИХАЙЛОВ,
районно радиодамжуулгын редактор.

Бородино шадар тулалдаанай болоһоор 150 жэлэй ойдо

Илалтата зам дээрэхи хараа тэмдэгүүд

Москва Калуга хоёрой хоорондо, Нара голой эрьеэр Тарутино гэжэ хуушанай тосхон байдаг. 150 жэлэй үмэнэ ородой арми эндэһээ Наполеоной үй түмэн сэрэгшэдые хөөһэн дохёолго нютаг хэжэ, тэдэниие Эхэ оронойгоо нютаг газарһаа тонилгон намнажа эхилһэн байна.

Тэрэнһээ хойшо Тарутино ородой сэрэгэй алдар солын түүхэдэ хэтэ мүнхэжэн ороо һэн. «Энэнһээ хойшо энэ нара манай түүхын бэшэг соо Полтавагай зэргэлээ байха ёһотой. Нара гол, Мамайн тоо томшогүй олон сагуудаа ами үрэгдэһэн Непрядьва гол шэнги, тиимэ лэ алдар суутай манда болохо ёһотой» —гэжэ М. И. Кутузов 1812 ондо бэшээ бэлэй.

Зуун табин жэл үнгэрөө. Ородой сэрэгшэдэй илалтата замай хараа тэмдэг болоһон энэ тосхондо оронойнай зүг бүриһөө, мүн гадаадын оронуудһаашье мянгаад хүнүүд ерэжэ һонирхоно. Нютаг ороноо шэнжэлэгшэ—багша Василий Яковлевич Синельников түрэл тосхонойнгоо түүхые шудалхада олон жэл соо оролдожо, ехэ материал суглуулан Тарутиногой музейн павильондо табиһаниие, үзэгшэд онсоор һонирхон харана. Эндэ экскурсанар ерэһэн нэгэ бүлэг хүнүүдэй хажууда ошожо, тэдээндэ юу хөөрэжэ байһанинень шагнабал:

— Энэ, иимэ байһан юм,—гэжэ хуушанай багша хөөрэнэ,—Бородиногой тулалдаанай һүүлээр ородой арми Москвагаар һэтэ гаража, рязанска харгыгаар зүүн урагша шэглэн ябаа һэн. Тиигээд Кутузов дайсанда һанагдаагүй баруун зүг руу шэглэн гол хүсэнүүдээ эрьюулэн өөрынгөө суута үзүүрэй марш хэжэ, Калугын уужам зам дээрэ, энэ манай Тарутино тосхоной дэргэдэ, ашагтай позици эзэлһэн байгаа. Тиихэдэнь французууд ородой армитай дайралдахаа болижо, түрэмшэһэндэл болоһон юм.

Тарутинска манёвр стратегиин байдалые үндэһөөрнь хубилгаа. Манай нютагта үнгэргэһэн гурбан долоон хоногой туршада Кутузов армиингаа хүсые али болохоор бэхилжэ һэн. Тиигээд уданшьегүй эдэбхитэй тулалдаануудые эхилгээ. Түрүүшын сохилтые октябриин 6/18-да эндэһээ холо бэшэ байһан Чернишня гол дээрэ маршал Мюратай сэрэгэй түрүүнэй ангида хэһэн юм. Энэ тулалдаанда француз 2500 хүнөө алуулжа, 2000-ые пленда алдаһан байгаа.

Энэнэй хойно уданшьегүй французууд Москваһаа тэрьелжэ эхилээ. Ород ороной урдуурхи баялиг райондо сүмэрэн ороход Наполеоной һэдэлгэнь Малоярославец шадар болоһон үсэд шанга тулалдаануудай эсэстэ хойшолонгүй балараа һэн.

Тиигээд французай арми өөрынгөө дээрмэдэжэ ерэһэн Смоленскын харгыгаар хүндэ хохидолдо ороһоор бусаха баатай болоһон юм.

Ородой сэрэгшэдэй баатаршалгада гүнзэгыгөөр бахархаһан һайшаал бэшэгүүд выставкын дэбтэр дотор олон бии. Тэдэнэй нэгые абажа үзэе:

«Тарутино болбол ородой арад—баатарай эрэлхэг зоригой, эхэ ороншын олон тооной дурасхаалнуудай нэгэн юм. Өөрынгөө эхэ оронние сүлөөлхын түлөө, Европын арад түмэниие сүлөөлхын түлөө тэрэнэй баатаршалгые бидэ һайшаанабди. Бидэ, болгарнууд, бүришье ехээр омогорхонобди. Юуб гэхэдэ, аха дүү ород арад манай арад түмэниие бусадай богоолшолгоһоо хоёр дахин сүлөөлөө. Минии түрэл Пазарджик хото ородой армиин Тарутинска полкын сэрэгүүдээр тураагүүдэй дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэниие һанахада илангаяа таатай.

Болгариин Арадай Армиин генеральна штабай начальник генерал-лейтенант Смирдждиев».

Саашань Василий Яковлевич биданиие дахуулан, хэзээ урда Кутузовай Тарутинска лагерь байһан газарнуудаар ябаба. Эндэ поэт В. А. Жуковский Москвагай һайн дуранай сэрэгтэ ябажа «Ородой сэрэгүүдэй дуушан гэһэн өөрынгөө суута ахэ орошоо шүлэгые бэшэһэн юм. Тэрэ шүлэгынь үшөө хэблэгдээгүй байжа ородой армиин дотор тараагдан дэлгэржэ, сээжэлдэгдэжэ байһан юм.

1912 ондо Нара голой баруун эрьедэ ородой сэрэгүүдэй бодхооһон бэхилэлтэ—хуушанай түүхын гэршэ байна. Энээниие хэбээрнь байлгахые гүйжэ, М. И. Кутузов нигэжэ бэшээ һэн:

«...Эдэ хожом хойно сагташье Россин хүнүүлтэ нангин дурасхаал боложо байг лэ. Манай хойто үе энээниие хаража мүрысөөнэй галаар орьёлон «Эсэгэ оронойманай һүртэ баатар хүбүүдэй үмэнэ хорото дайсанай омогорхолынь унаһан энэ газар мүн» гэжэ омогтойгоор мэдүүлжэ ябаг лэ».

1834 ондо Тарутино тосхоной болон дүтын таряашадай зөөреэр ородой зэбсэгэй илалтын дурасхаалда томо гэгшын хүшөө эндэ бодхооһон юм. Сэрэгэй алталһан зэбсэгүүдээр гоёогдоһон сагаан шулуун дүрбэлжэн һуури дээрэ үндэр түмэр колонно яларна. Энэ хүшөө дээрэ—«Россин сэрэгшэд фельдмаршал Кутузовай ударидалга доро бэхижэн, Россие ба Европые аршалан хамгаалһан юм» гэһэн аржагар гаршаг байна.

Н. АЛЕКСАНДРОВ,
(ТАСС-ай корр.).
Тарутино тосхон,
Калужска область.

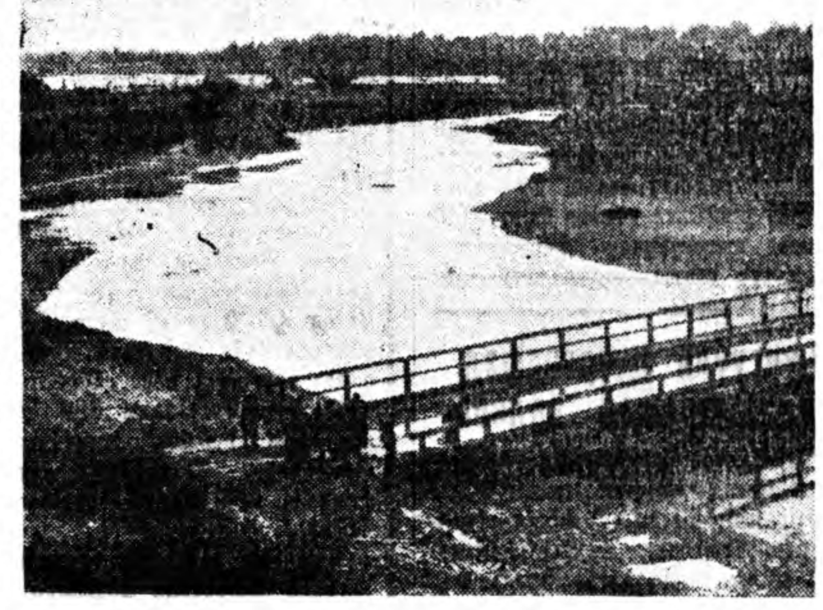

Калужска областиин Тарутино һуурин. 1812 оной намар Наполеоной булимтарагшадта эрид сохилто үгэхэеэ бэлдэжэ, Нара голой эрьедэ хорин хоногой турша соо ородой арми байһан юм. Зураг дээрэ: Тарутино һуурин шадар Нара гол харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГТА

ШУХАЛА ХЭРЭГТЭ ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР ХАНДАНА

...Аймагай колхоз, совхозууд хонидоо искусственна аргаар ороондо оруулжа эхилбэ. Энэ хэрэгтэ мүнөө үедэ ехэ анхарал хандуулагдана.

«Знамя Ленина», «Коммунизм» колхозууд хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэридэ һайнаар бэлдэһэн байна. «Знамя Ленина» колхозойхид августын 6-най байдалаар 460 эхэ хонидые, «Коммунизм» колхозойхид 210 эхэ хонидые ороондо оруулаа. Ахалагша хонишон М. Д. Бельскиин даадаг отарада ажаллагшад хонидоо үрэжүүлгэдэ илангаяа харюусалгатайгаар хандана.

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАД

Августын эхеэр Улаан-Үдэдэ болоһон залуу кукурузашадай суглаан дээрэ аймагай комсомолшуудай ажал хүдэлмэри ехээр һайшаагдаа. Кукуруза ургуулдаг звенонууд сооһоо Суулгын совхоздо ажалладаг Николай Кондратюковой кукурузашадай звено нэгэдэхи һуури, мүн энэ совхоздо ажалладаг Самдан Гомбоевой звено хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Комсомолой обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет кукуруза ургуулха ажалда шалгараашадта дамжуулгын тугуудые барюулаа.

ПРОПАГАНДИСТНУУДТА ЗОРЮУЛАГДАҺАН ЛЕКЦИНҮҮД

Һаяхан аймагай культурын байшанда пропагандистнууд, агитаторнууд, партийна организацинуудай секретарьнууд, аймагай ажахынуудые хүтэлбэрилэгшэд сугларжа лекцинүүдые шагнаһан байна. КПСС-эй ЦК-гай лектор нүхэр В. Д. Смирнов уласхоорондын байдал тухай, лектор Н. И. Ивлев —«Социалистическэ, мүн һулаар хүгжэнги оронуудтай Советскэ Союзай харилсан ажаллалга» тухай лекцинүүдые уншаа.

В. Коваленко.

Туһатай хэмжээ ябуулга

Баргажан тосхондо һаяхан һонирхолтой хэмжээ ябуулга үнгэргэгдэбэ. Баргажан Адагай һургуулиин һурагшад, багшанар, гал аюулһаа һэргылхэ һайн дуранай дружинынхид сугларжа, гал аюулһаа һэргылхэ тухай асуудалаар лекци шагнаһан, кино хараһан байна. Асуудал, харюугай викторинада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, шалгарһан эдир дружиннигүүд шанда хүртөө.

Эдир дружиннигүүд түймэр саралгын дүй дүршэлтэй танилсаа.

Д. Очиров.

...УРЯАД НЭРЭ, ФАМИЛИ ТУШАА

Нүхэр Лодон Линховоиной «Буряад нэрэ, фамилинууд тухай» олоной зүбшэлдэ табиһан бэшэг манай газетын июниин 23-най номерто толилогдоо һэн. Тэрээн соо дурдагдаһан һанамжа, дурадхалнуудай олонхиие зүбтэйдэ тоолоһон, заримыень буруушааһан, шэнэ юумэнүүдыешье нэмэжэ хэлэһэн хэдэн статья тунхаглагдаа. Энээн тушаа барлагдажа үрдигдөөгүй бэшэгүүдшье редакцида бии. Эдэниие анхаралдаа абалсан, ЗАГС-ын зургаануудта үгтэһэн заабари, тогтоолнуудые, хүнэй нэрэ, обог, зоной дунда тогтонижоһон заншал гуримые хүтэлбэри болгон, хэдэн үгэ хэлэмээр байна.

...нэрэ тухай асуудал хэлэ ...эрдэмдэ хамаатай, тэрэнэй ...ань болодог. Энээнэй, эр... терминээр—ономастикын ...рдобол, буряад, ород, мүн ...йатанай мүнөөнэй нэрэ, ...анһаа иимэ байгаагүй, ...һэн, хубилһан түүхэтэй. ...Россие абаад үзэе. Хри...тай болоодүйдөө ород зон ...хэлэнэйнгээ юрын үгэ...шээлхэдэ Угрюм, Ждан, ...гэхэ мэтээр хүүгэдээ ...айгаа. Тэрэнь үе наһанай ...һоо гадна, хожомоо фа... болон хубилаад, мүнөө ...рдагдана бшуу.

... зуун жэлэй һүүлдэ, ...манай дэлгэржэ эхилхэдэ, ... грек, еврей гарабалтай ..., тон ойлгогдосогүй үгэ... хүнэй нэрэ боложо эхи... Манай Буряад орондошье ...анай нэбтэрхэһээ урид ...мнай мүн лэ үндэһэн ...ой байһан. Шэнэ шажан ...нэбтэрүүлэгшэдэй хашал...айтаһан хари нэрэдээ тү...ады дурагүй байбашье, ...эдэн зуун жэлэй турша... дадажа заншаад, ган... зоной бэшэ, мүн буряа...оойнь нэрэнүүд хэр ...ли юумэ шэнгеэр һанаг...

...һан тула зоной дунда ... буряад, ород ба бусад ...хэлэ баримталһан богони, ...хүжүүн бэшэ, шэхэндэ ... удхатай үгөөр хүниие ...рмаагүй бээзэ. Үнинэй бу... нэрэ боложо мүнхэжэ...» гэжэ оршуулагдадаг ...хатигэл» — Гомбо, «ута ...Дэрэн, «наран» — Нима, ...—Чимэд, «эрдэм»—Ши... эхэ»—Балжима, «илаг... —Жалма гэхэ мэтэ олон ...крит нэрэнүүд; Үлзытэ, Хэшэгтэ, Баяр, Соелмаа, Сэсэгмаа мэтэшэлэн буряад нэрэнүүд удхаараашье, үгүүлэлээршье яһала таатай ха юм. Теэд хуушанай, мүнөөнэй буряад нэрэнүүдые тайлбарилһан статья хэблэн гаргабал һайн һэн гэһэн дурадхал саг соогоо табигдаа. Энээниие манай Эрдэм-шэнжэлэлгын нэгэдхэгдэмэл институтдай хүдэлмэрилэгшэд, уран зохёолшод, журналистнарай хамтын хүсөөрөө бэлдэжэ хэблэбэлэнь, арад зондо һайн бэлэг болохо һэн.

Зүгөөр иихэдээ буряад нэрые дээрэ абхуулжа, заатал һаа тэрэниие дэлгэрүүлхэ һэмди гэжэ хэлэхэеэ һанагдадагүй. Ородшье, харишье нэрэ хүүгэдтээ үгэхэнь хүи хүнэй дуран юм бээзэ. Анхандаа Греци, Римһээ асарагдаһан, мүнөө ород нэрэ боложо үндэһэлшэһэн, жэшээнь: Петр гэжэ нэрын оршуулга абаад үзэбэл, «шулуун» гэһэн, Алексей—«хамгаалагша», Георгий—«тарян ажалша» гэхэшэлэн нэгэ юумые нэрлэн хэлэһэн удхатай, ута унжагай бэшэ, зон амитанда дадал болоһон үгэнүүд байна бшуу.

Гэхэ зуура буряад, ород нэрэ холидог, худхадаг, «багын», «паспортын» нэрэ гэжэ байжа олониие һэлгүүлдэг, һэдхүүлдэг ябадал таарамжагүй байна. Урданай, ламын найжалалгые дахуулжа, орёо, хоёр дабхар нэрэ үгэдэг һүзэгтэй зарим үбгэд, хүгшэдэй «һахилай» нэрые анхаралдаа абадаг байһан ябадал хэрэггүй бээзэ даа. Хүндэ бодомжотойхоноор нэгэл нэрэ үгөөд, тэрээгээр наһан соонь нэршүүлхэ шухала. Хэр магад нэрээ һэлгүүлхэ хүндэтэй шалтагаан болоо һаань, тэрэ хэрэгые мүнөөнэй хуули ёһоной үндэһөөр шиидхэхэдэ зүбтэй.

Хүн бүхэн эртэ урда сагһаа өөрын нэрэтэй ябабашье, фамили, отчество хэрэглэдэг болоһониинь тон һаянай. Жэшээнь, ород зон нэгэдэхи Петр хаанай захиралтаар данса бүридхэлдэ абтадаг болохоһоо уламжалан, тогтомол фамилитай болоһон гэхэ. Фамили анхан абажа эхилхэдээ, яһатан бүхэн эсэгынгээ нэрын урда гү, али һүүлдэнь «үри хүбүүн» гэһэн удхатай үгэ (жэшээнь, грузин хүн «швили», турок—«оглу», иран—«заде» немец—«зон», скандинав арад —«сен», шотлан—«мак», англи—«о», ород—«ов», «ев», «ин») залгажа, тэрэчээ өөрын нэрэһээ онсо илгаатай болгоһон гээшэ. Тиихэдэ бидэ буряад зон, бүри хожом, ород арадтай дүтэ харилсаа барисаатай болоһонһоо уламжалан, ород фамилиин нүлөөн доро эсэгынгээ нэрэдэ «ов», «ев» гэһэн суффикс залгажа, фамилитай болоһомнай гайхалгүй. Теэд фамили («бүлэ» гэһэн латын үгэ) гээшэмнай үеын үедэ уг залгуулдаг, хубилашагүй алдар нэрэ ха юм. Фамилияа һэлгэхэгүй гэһэн заншалые, Совет засагай заабари тогтоолой бии байтар, һүүлэй үе болотор тэрэниие заримашуул сахидаггүй.

Мүнөө түрэһэн үри бүхэн шэнэ заабариин ёһоор эсэгынгээ гү, али эсэгэ үгы бол, эхынгээ фамиляар фамили хэдэг. Тиимэһээ буряад фамилида ямар һүүл хэбэл зүб бэ гэһэн арсалдаа гаргаһанай үлүү, фамили бүхэн байһан маягаараа тогтонижохо зэргэтэй гээд олонхи хүнүүд тоолоно. Харин хадамда гараһан басаганай өөрынгөө фамили абаха гээ һаань гү, али хүбүүнэй—һамганайнгаа фамили һайхашаабалнь, тэрэнээ һэлгэхэ өөһэдынь дуран бээзэ. Буеэд шалтагаанаар фамили, нэрэ, отчество хубилгалгые республикын Министрнүүдэй Совет лэ эсэслэн шиидхэхэ эрхэтэй.

Буряад хүндэ отчество хэрэггүй, үлүү гэһэншүү һанамжа зарим нэгэн оруулна. Теэд хүниие хүндэлжэ нэрлэхэдээ: «ахай», «абгай», «хээтэй» гэхэ мэтэ үгэ нэрэдэнь, фамилидань хабсаруулжа болохо гэһыень зүбтэйдэ тоолохын аргагүй. Эсэгын нэрэдэ «вич», «вна» гэһэн суффикс нэмэжэ, отчество зүүхэ эрхэ урдань хада, крепостной дарлалтын үедэ, гансал уг «һайтай» хүнүүдтэ (помешик, дворянинуудта, баяшуулда) үгтэдэг байгаа. Иимэ гурим илангаяа ород зоной дунда дэлгэрһэн. Фамили нэрэ хоёртоо үшөө отчество нэмэдэг заншал хожомынь хүн бүхэндэ илгаагүй болоо юм. Октябриин Ехэ хубисхалай ашаар өөһэдын үзэг бэшэгтэй, удхаараа социалис, түхэл маягаараа үндэһэн соёлтой, хүи зонойнгоо нэрэ солые хүндэлүүлхэ адли эрхэтэй болоһон, хаанта үедэ «бага» яһатан гүүлжэ доромжолуулһан буряад, татар, казах, чуваш болон бусад яһатанай аха ород арадайнгаа заншалые дагажа, отчествотой болоһыень һайшаахаһаа бэшэ, ондоо юун байхаб. Тиимын тула мүнөө ЗАГС-ын газарнууд, сомоной Советдэ түрэһэнэй үнэмшэлгэ үгэхэдөө, үхибүүндэ фамили, нэрэ, отчество заатагүй бэшэхэ ёһотой.

„ЛЕНИНЭЙ ТУГ“ ГАЗЕТЭ БЭШЭНЭ

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

Ашаанай машинануудай кузовуудые ехэ болгон түхеэрхэ гэһэн үнэтэ үүсхэл Сэлэнгын механизаторнууд гаргаа юм. Энээниие Худариин совхозойхид халуунаар дэмжэбэ. Машина, трактор заһадаг мастерскойе даагша нүхэр Степановай, главна агроном нүхэр Соболевой хүтэлбэрилгэ доро эндэхи механизаторнууд ашаанай машинануудай кузов ехэ болгон тааруулжа эхилэнхэй. Мүнөө 10 машина иигэжэ түхеэрэгдөө. Һаяар үшөө 5 машинын кузов ехэ болгон тааруулагдахаар бэлдэгдэнэ.

Н. Хутанов.

100-ҺАА 100 АБАХА

Бэшүүрэй аймагай хонишод иимэ зорилготой хүдэлжэ байна. Аргентуй нютагта эндэ һаяхан болоһон суглаан дээрээ аймагай колхозууд, совхозуудай хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаха, хонин бүриһөө 3,1 килограмм нооһо хайшалха уялга абаад, хүршэ Мухар-Шэбэрэйхидээ мүрысөөндэ уриба.

Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада бэшүүрэйхид иимэ уялгануудые абаба: байгша оной октябриин 1 болотор бүхы эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ дүүргэхэ. Хонишодой бригада бүхэндэ хоёрһоо үсөөн бэшэ техник-үрэжүүлэгшэтэй болохо.

1963 оной январь, февраль һарануудта аймагаараа 48 мянганһаа үсөөн бэшэ хурьга абаха гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүридэ 100 хурьга абажа томо болгохо. Жэлэй эсэстэ колхоз, совхозуудта 120 мянган болотор хонин һүрэгөө үдхэхэ, 2725 центнер нооһо абаха, 7,5 мянган центнер хониной мяха абаха, хонин бүхэниие 40 килограмм татадаг болоторонь таргалуулаад, гүрэндэ тушааха.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хонин бүридэ 5 центнерһээ бага бэшэ силос, 120 килограмм үбһэ, 1 центнер набшаһата тэжээл, 0,3 центнер витаминта тэжээл бэлэдхэхэ уялгатай.

Жэлэй эсэс болотор ажахы бүхэнэй һүрэг соо эхэ хонидой тоо 65 процент хүрэтэр олошоруулха гэжэ оролдохо юм.

Хонишодой ажал урмашуулха зорилгоор шан үгэлсэхэ гэбэл: 100 эхэ хониноо 95 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр томо болгоһон хонишодой бригадада 1 хурьга шан үгэхэ; 100 эхэ хониноо 100 хурьга абажа, томо болгоо һаань, 2 хурьга, 100-һаа дээшэ абаа һаань, зуунһаа үлүү абаһан хурьгадайнь хахадые шан болгон үгэхэ.

4 ҮДЭР СОО 810 ТОННО СИЛОС ДАРАБА

Хяагтын Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ 12 мянган тонно силос дараха түсэбтэй юм. Эды шэнээн силос бэлэдхэхэ арга боломжо эндэ бии. Үбһэ ногооной ургасашье һайн. Тиигээдшье колхозой гэшүүд эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг байна. Эдэнэр бултадаа нниитынгээ адуу малда хүрэхэ хэмжээтэй үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха гэһэн хүсэл зоригтой хүдэлнэ.

Эндэ һаяшагай силос даража эхилээ. Энэ хүдэлмэриие добтолго мэтээр эмхидхэхэ гэжэ шиидээд, колхозой правлени, партийна организаци 4 үдэрэй турша соо 800 тонно силос дараха гэлсэһэн байгаа. Тиигэжэ эндэхи колхозниигууд дүрбэхэн үдэр соо 810 тонно силос даража абаба.

Ажалаа хайшан гэжэ эмхидхэхэдээ эды шэнээн силос дарааб? Хоёр звено байгуулаад, коммунистнууд Дубинин, Бадмаев гэгшэдтэ даалгажа үгөө. Эдэ хоёрынь мүн агитатор даабаритай хүдэлөө. Хүрэхэ хэмжээнэй машина техникэ даалгажа үгтөө. Аккордно-шангай гуримаар ажалынь түлэгдэхэ юм. Хамтын хоол эмхидхэгдэнхэй.

Звенонуудай, силосэй ногоо шэрэдэг машинануудай жолоошодой дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдээ. Ажалаа үглөөнэй 7 сагһаа эхилээд, үдэшын 7—8 сагта дүүргэдэг байба. Хүн бүхэн һайнаар лэ хүдэлжэ, түрүү һуури эзэлхэ гэжэ шармайн тэмсэдэг байба.

Колхозой партком силос даралгада ябаһан хүнүүдэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һайнаар эмхидхээ. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Соковиков үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар хүдөөгэй ажалшадай зорилго тухай хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдэ парткомой секретарь нүхэр Смольников манай орон дотор, мүн хилын саана боложо байһан һонинууд тухай хэлэжэ үгэдэг байба. Агитаторнууд-звенонуудые даагшад хүнүүдтэй ходо хөөрэлдөө хээ.

Мүрысөөнэй дүн үдэрэй хоёр удаа гаргадаг байба. Үдэр бүхэндэ «ажалай алдар солын хуудаһан» гаргагдажа байгаа. Мүрысөөнэй дүн энээндэ бэшэгдэнэ.

Нэгэдэхи звеногой К. Унагаева, Е. Григорьева, П. Шангина, М. Аносова, хоёрдохи звеноһоо — Э. Галданова, К. Максимова, М. Чимбеева, автомашинануудые жолоодогшод А. Аносов, Г. Бурдуковский, А. Максимов, трактористнууд Ц. Цыдентаров, И. Жаркой болон бусад тусгаар шалгаран хүдэлөө. Мүн комсомолой путевкоор Харанхайн барилга-хабсаралгын управлениһээ ерэһэн хүбүүд мүн лэ һайнаар хүдэлһэн байна. Тэдэнэй дунда Иван Андреев, Виктор Батаганов гэгшэд бии.

Энэ 4 үдэр соо алишье звенонь ана мана һайнаар хүдэлжэ гараа. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлһээр.

В. ВАНЧИКОВ,
КПСС-эй Хяагтын райкомой инструктор.

Элитэ ехэ эрдэмтэ, бэлигтэй багша

Ленинград ошожо үзэһэн хүн бүхэн энэ түүхэтэ хотын энэрхы сэдьхэлтэй, эрэлхэг зоригтой зониие абаһаар обёорхо байха. Жэшээ болгон, эгээлэй нэгэ эрдэмтэ тухайда энэ тэмдэглэл дотороо хөөрэебди.

Манай республикада уряалаар ерэхэдэнь, эрдэмтэ-монголшо Владимир Михайлович Наделяевтай урзанда зун түрүүшынхеэ уулзаа һэм. Тиихэдэ хэлэнэй абянуудые туршалга хэжэ шэнжэлхэ шэнэ арга тухай асуудалаар хэдэ хэдэн хэшээлнүүдые үнгэргэхэ зуураа, Владимир Михайлович тэрэ шэнэ аргая манай республикын хэлэ бэшэгэй эрдэм шэнжэлэгшэдтэ бодото һайнаар ойлгуулжа үгөө һэн. Һүүлээрнь кимограмма, рентгенограмма, палатограмма мэтые хэрэглэн, шэнэ аргаар нютаг хэлэ шэнжэлхэ манай отрядые хүтэлбэрилжэ, Кабанскын, Байкало-Кударын аймагуудаар маанарые абажа ябаһан юм. Энэ эрдэмтын хэжэ байһан ажалдаа хэмгүй ехэ дуратайе, эрдэм наукын хэрэгтэ үнэн сэхэ байһыень тиихэдэ эли тодоор хараа һэмди...

Владимир Михайлович Наделяев 1912 оной августын 14-дэ Хабаровск хотодо түрөө.

1929 ондо Нэршүү хотодо хоёр дугаар шатын һургуули (9 класс) дүүргээд, Шэтын областиин хүдөө нютагай нэгэ эхин һургуулиие даагшаар томилогдоһон бэлэй. 1931 ондо Хабаровскдахи хүгжэмшэ багшанарай техникумдэ тоо бодолго зааһан, тиигээд 1933 онһоо хойшо табан жэл соо Таймырай национальна округто багшаар ажаллаһан юм.

Аяар тэрэ үедэ холын хойто тундрын зоноор хүдэлмэрилхэдэнь залуу багшада али зэргэ хүшэр байгааб даа! Лаптева далайн эрьеэр зубшан, эндэ тэндэ таруугаар һууһан долган зон тиихэдэ үшөөл гээгдэнги байдалтай байгаа. Һургуули нээхэ тухай Корго-Куэлиин нүүдэлшэдэй түрүүшын суглаан дээрэ иимэ шиидхэбэри абтаһан гэхэ: «Зүблэлтэ засагта дуратайбди, теэд багшал манда хэрэггүй». Удаань баһал һургуули нээхэ тушаа асуудалаар суглаан зарлагдажа, иимэ тогтоомжо баталагдаһан байгаа: «Зүблэлтэ засагые үлүү ехэ гарзада оруулхагүйн тула, багшада алба налог ашаха; харин үхибүүдээ ябашье һургуулида үгэхэгүйбди».

Долгануудай түрэлхи хэлые мэдэхэгүй байһан ушарһаа залуу багша мүн лэ ехэ бэрхэшээлдэ ородог байгаа. Тиимэһээ В. М. Наделяев долгануудай үндэһэн хэлые угаа нэтэрүүгээр шудалжа эхилээ бшуу. Таймырай нютагуудаар долгануудтай сүт хамта ябажа, уданшьегүй тэдэнэй хэлые һайса мэдэжэ абаа. Тиигээд 1934 оной намар Владимир Михайлович одоол һургуули нээхэ аргатай болоо. Түрүүшын жэлдэ оройдоол 3 хүүгэдтэ, хойто жэлынь—12, саада жэлынь—26 хүүгэдтэ ном заагаа. Хойшодоо Корго-Куэлиин нүүдэлшэдэй үхибүүд бүгэдөөрөө һургуулида ябадаг болоһон түүхэтэй. Долган үхибүүдтэ зааха номшье тиихэдэ байгаагүй. Һургуулиин ном хэрэгсэлнүүдые багшанар өөһэдөө зохёохо баатай болодог бэлэй.

Долган һургуулида түрэлхи хэлэ зааһан дүй дүршэл тухайдаа В. М. Наделяев «Корго-Куэлиин һургуулида үндэһэн хэлэ хайшан гээд үзэнэб» гэһэн тэмдэглэл соогоо бэшэнхэй. Тэрэ статьянь «Советский Таймыр» газетын 1936 оной 81-дэхи номерто толилоотой. Тээ хожомхон, баһал тэрэ ондо тус тэмдэглэлыень «Большевик Заполярья» гэжэ газетэ 233-дугаар номертоо дахин хэблэһэн байха.

Багшаар хүдэлхынгөө хажуугаар Владимир Михайлович тэрэ үедэ арад зоной аман зохёол суглуулдаг, оршуулга хэдэг, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, хэлэ бэшэгэйнгээ эрдэмые дээшэлүүлдэг байгаа. Жэшээнь, тиихэдэ хүдөө ажахын артелиин Устав, СССР-эй шэнэ Конституциин проект мэтын улас түрын удха шанартай документнүүдые, һуралсалай номуудые ородһоо долган хэлэн дээрэ оршуулаа. Владимир Михайлович 1934—36 онуудта Корго-Куэлиин нүүдэлшэдэй соведтэ нарин бэшэгэй даргын уялга даажа ябаһан, 1936 ондо тэндэ долгануудай колхоз эмхидхэлсэһэн юм. Долган хэлэ мэдэдэг боломсоороо, тэрээндэ дүтэрхы яхад хэлэ ойро зуурахан саг соо шудалһан байна.

Холын хойто зүгтэ нилээд удаан ажаллаад, В. М. Наделяев 1938 ондо багшанарай курсда һурахаяа Ленинград хото ерэһэн юм. Хойто жэлынь шалгалта бараад, Ленинградай Гүрэнэй университедэй монгол хэлэ үзэхэ таһагтань ороо. Университедтэ табан жэл һурахадаа, монгол, түүркэ, манжа хэлэнүүдые үзөө. Тэдэ хэлэнүүдые С. А. Козин, С. Е. Малов, В. И. Цинциус мэтын элитэ ехэ эрдэмтэд заадаг байгаа.

Владимир Михайлович университедээ эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэээд, тэндээ багшаар томилогдоһон байна. Тиин арба гаран жэлэй турша дотор Ленинградай университедтэ монгол хэлэ заана.

В. М. Наделяев университет дүүргэмсэээрээ ЛГУ-гэй дэргэдэхи аспирантурада абтаһан аад, хажуугаарнь багшын ехэ ажалтай, теоретическэ олон лекцинүүдтэй байжа, аспирантураа орхихо баатай болоо бэлэй. Аспирантура дүүргэһэн саарһаншье үгы һаа, Владимир Михайлович Наделяев манай орон дотор монгол, түүркэ хэлэнүүдые шэнжэлдэг эгээн ехэ эрдэмтэдэй нэгэн гэжэ үнэхөөрөө тоологдодог юм. Мүн В. М. Наделяев өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые залуушуулда үнэн сэдьхэлһээ дамжуулдаг. Мүнөө зун Ленинград ошоходоо Владимир Михайловичай ажалладаг фонетическэ лабораторидонь ороходом, энэ эрдэмтэһээ һургаал заабари абахаяа али олон тээһээ ерэһэн арбаад гаран эрдэмтэд тэндэнь һуугаа һэн. Тэдэнэй тоодо Монголой залуу эрдэмтэ Джалцан Цолоо, Хальмагай эрдэмтэ Анатолий Шалхакович Кичиков болоод Дунда Азиин, холын хойто зүгэй хэдэ хэдэн түлөөлэгшэд тэндэ байгаа һэн. Иигэжэ Владимир Михайлович өөрынгөө эрдэм бэлигые, илангаяа нютаг хэлэ шэнжэлхэ энэ арга шадабаряа олон яһатанай оюутан, мэргэжэлтэдтэ үдэрһөө үдэртэ заажа үгэдэг юм.

Университедэй багшаар, удаань мүнөө хэлэ бэшэгэй институдай научна хүдэлмэрилэгшөөр ажаллажа байхадаа, манай республикада шухала эрдэмтэдые, дээдэ һургуулиин багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэдэг, аша габьяатай юм. Ленинградай университедэй востфакта һуралсаһан олон студентнэр, аспирантнууднай энэ эрдэмтын үнэн зүрхэнэй туһаламжада хүртэнгүй байгаа гэжэ болохогүй.

Хэды ехэ эрдэм бэлигтэйшье, мэргэжэл шадабаритайшье һаа, В. М. Наделяев тон даруу зантай хүн. Владимир Михайлович үлүү дутуу үгэгүй, арюун сэхэ ябадалтай, алишье талаараа жэшээ абамаар, үнэн сэхэ эрдэмтэ мүн гэжэ, тэрээндэ ном заалгаһан, тэрээнтэй суг ажаллаһан хүн бүхэн һанадаг, тэрээндэ ехэ баяр баясхалантай байдаг юм.

Буряад, монгол, тувaa хэлэнүүдэй фонетикые туршалгын шэнэ аргаар шэнжэлһэн шэнжэлэлгэнүүдынь олоной үмэнэһөө үндэрөөр сэгнэгдэжэ, бодото хүдэлмэреэ бэелүүлхэдэнь багшанар, эрдэмтэдтэ тон шухала туһа дүхэм болоно. Мүнөө энэ эрдэмтэ монгол хэлэнэй научна грамматика бэшэжэ дүүргээд, тэрэнээ хэблэлдэ бэлдэжэ байнхай. Грамматикын нэгэдэхи хубинь (фонетикэ) һаяар Москва хотодо хэблэгдэжэ гараха юм.

Үсэгэлдэр Владимир Михайлович эгсэ таби хурэбэ. Энэ дурасхаалта ойтойнь дашарамдуулан, хүндэтэ Владимир Михайлович Наделяевта үнэн зүрхэнэй баяр хүргөөд, эрдэм наукын аша туһада үни удаан, үрэ түгэлдэрөөр ажаллажа ябахыень юрөөн хүсэнэбди.

Ц. БУДАЕВ,
БКНИИ-гэй научна хүдэлмэрилэгшэ.

Һургуули дүүргэгшэд хүдэлмэришэд болобо

Барилгын нэгэдэхи, хоёрдохи, наймадахи училищинүүдые дүүргэһэн 89 залуушуул «Бурстрой» трестын хүдэлмэришэдэй бүлэдэ нэмэжэ оробо. Барилгашад залуу хүдэлмэришэдые хүндэтэйгөөр угтан абаа.

Залуу штукатуршад хамтын байрануудта оруулагдахаһаа гадна мүнгэн тэдхэмжэ абаһан байна.

Эдэнэрэй 12-нь Каменск тосхоной нэгэдэхи училищи дүүргээ. Училищиеэ оролдосотой һайнаар дүүргэһэн залуу хүдэлмэришэд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ бэрхэ хүдэлмэришэд болохо байһанаа харуулаа. Училищи дүүргэһэн залуу басагад мүнөө үедэ үшөө Шишковка тосхоной дунда һургуулиин досоо талые штукатурдана, шэрдэнэ. Галина Посельскаягай бригадада ажаллажа байһан эдэ басагад үдэрэйнгөө даалгабариие ходо үлүүлэн дүүргэхэ зуураа, шанар һайнтайгаар ажаллана.

Михаил Барковай бригадада нэмэжэ ерэһэн хоёрдохи училищи дүүргэгшэд мүн лэ бэрхэ барилгашад болонхой. Тэдэнэрэй олонхинь ажал хүдэлмэридөө эдэбхи харюусалгатайгаар хандахаһаа гадна ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэрэй тоодо Валя Шевелева, Нина Конопацкая, Галина Чумакова болон бусадые нэрлэмээр.

А. Шулунов.

УСТЬ-ОРДЫН БУРЯАДАЙ НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГОЙ ҺОНИН

ШАДАБАРИТАЙ ГАХАЙШАД

Боохоной Балтахиновай нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Иннокентий Николаевич Болотов округ соогоо мэдээжэ малшан юм. Мүнөө 1000 гахай тэжээжэ, 800 центнер мяха гүрэндэ тушааха уялга абаа. Түрүүшын хахад жэлдэ И. Н. Болотовой харууһалһан 200 гахай гүрэндэ худалдагдаа.

Нүхүдэй аймагай «Рассвет» колхозой гахайшан Григорий Матвеевич Помогаев гурбадахи жэлээ гахайнуудые харууһална. Нёдондо 730 гахай шахажа 696 центнер һайн шанартай мяха гүрэндэ тушаагаа һэн. Энэ жэлдэ 1000 толгой шахажа 800 центнер мяха гүрэндэ худалдахаар шиидэнхэй. Үнгэрһэн 6 һарын туршада 386 толгой тушаагаад байна.

Мүн энэ колхозой гахайшан Татьяна Матвеевна Авдиенко нёдондо эхэ гахай бүриһөө 18,6 поршоонхо, жэл соо хамта 576 түл абаа һэн. Поршоонхонуудаа эхэһээнь һалгаажа, ондоо группада тушаахадань, тэдэнэйнь шэгнүүр 18 килограмм болодог юм. Жэлэй эхинһээ хойшо Т. Авдиенко 333 поршоонхо абажа, гарза хоролтогүйгөөр томо болгоо.

Алайрай аймагай «Сибиряк» колхозой залуу гахайшан комсомолка Мария Попова эхэ гахай бүриһөө 22,5 поршоонхо абаад байна.

Гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлгэ эхилээ. Энэ арга эгээ түрүүн Усть-Ордын совхозой Кударейкын отделениин фермэдэ (фермые даагша Г. Итыгилов) хэрэглэгдэжэ захалаа, үрэ дүнгүүдынь муу бэшэ.

100 ҮНЕЭДҺЭЭ—112 ТУГАЛ

Алайрай совхозой Ныгдын отделениин техник-үрэжүүлэгшэ Борис Васильевич Хунтеев бүхы округтоо мэдээжэ юм. Үнгэрһэн жэлдэ искусственнаар үрэжүүлэгдэһэн 100 үнеэн бүхэнһөө 112 тугал абаһан байгаа. Нүхэр Хунтеев мүнөө табадахи жэлээ үрэжүүлэгшээр ажаллана.

ОЛОН ХУРЬГАД, ЕХЭ НООҺОН

Усть-Ордын совхозой хонишод хурьгадые олоор, нооһо ехээр абадагаараа суурхадаг. Бүхы хонидынь нарин нооһотой. Эндэ хонид гансал искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ. Нооһонойнь, механайнь үнэ сэн бага. Юуб гэхэдэ, мал үбэлдөө бэлшээридэ харууһалагдана, солоомын тюгүүдээр бүтээгдэһэн байрануудта байрална. Байгша ондо эндэхи олон малшад 100 эхэ хонинһоо 120 гаран хурьгадые абаһан, хонин бүриһөө 6 кг нооһо хайшалһан байна. Жэшээлхэдэ, хонишод Константин Иванович Алексеев, аха дүү Терентий, Виктор Бардахановтан, Мария Хаданова гэгшэд, 100 эхэ хонинһоо 130—138 хурьга абажа, хонин бүриһөө 6—7,5 килограмм нооһо хайшалаа. Борис Балтаев, Борис Билдаев гэгшэд тус тустаа 9,3 килограмм нооһо хонин бүхэнһөө абаа.

ТАХЯА БҮХЭНҺӨӨ—85 ҮНДЭГЭ

Боохоной «Прогресс» колхозой Нина Скачкова, Нүхүдэй «Рассвет» колхозой Татьяна Шеломенцева, Усть-Ордын совхозой Валентина Сыроватская, Варвара Калашникова гэгшэд шубуудаа һайнаар харууһалһанай, зүбөөр эдеэлүүлһэнэйнгээ ашаар жэлэй түрүүшын хахадта тахяа бүриһөө 83—85 үндэгэ абаба.

Энээнэй ашаар дурсагдаһан колхозууд гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб үни дүүргэнхэй.

СҮҮДХЭДЭЭ 1350 ГРАММААР

Нүхүдэй совхозой мал адуулагша Иннокентий Николаевич Иванов гүрэндэ тушаагдаха 132 толгой мал харууһалдаг юм. Ногоогоор һайн бэлшээридэ малнуудаа түхэреэн сүүдхэдэ бэлшээжэ, дуран соонь үһалжа, шэгнүүрынь июнь, июль һарануудта сүүдхэдээ 1350 граммаар нэмээжэ шадаба.

АРАДАЙ ТЕАТРТА — КУЛЬТУРЫН МИНИСТЕРСТВЫН ДИПЛОМ

Усть-Ордада хоёр жэлэй саада тээ арадай театр эмхидхэгдэһэн юм. Тус театр округой ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Олон хүдэлмэришэд, алба хаагшад, интеллигентнэр театрай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Тиигэжэ үнгэрһэн үедэ арадай театр 70 шахуу зүжэгүүдые табяа. Тэрэнэй репертуарта мэдээжэ уран зохёолшодой, мүн нютагай һая эхилэн бэшэгшэдэй пьесэнүүд оролсоно. «Буруушан Бууралдай» гэжэ буряад, «Блудный сын», «Свидание у черемухи» гэжэ ород зүжэгүүд табигдаһан байна.

Арадай театрнуудай Бүхэроссин харалгада хабаадажа, Усть-Ордын арадай театр «Павел Балтахинов» гэжэ зүжэг табиһан байгаа. Тэрэнь һайнаар сэгнэгдэжэ, РСФСР-эй культурын Министерствын диплом абаа.

Эхирит-Булагадай, Баяндайн, Боохоной ба Оһын аймагуудаар арадай театр ябажа, зүжэгүүдые харуулһан байна. Ойрын сагта Алайрай болон Нүхүдэй аймагуудаар ябахань.

ЗАМАЙ ЗАЛУУРШАДАЙ ЗҮБЛӨӨН

Усть-Ордада замай залууршад—багшанарай окружной зүблөөн һаяхан болобо.

Липецкэ областиин багшанарай үнэтэ үүсхэлые халан абаха, һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань улам һайжаруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Зүблөөндэ хабаадагшадай олонхидынь үнэтэ бэлэгүүдээр, КПСС-эй окружкомой ба окргүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа.

АРАДАЙ ТВОРЧЕСТВЫН БАЙШАН

Округой арадай творчествын байшан нээгдээ. Байшан хүдөөгэй клубуудай уран һайханай самодеятельностиин коллективүүдтэ методическа туһаламжа хүргэжэ байха юм.

ҺУРГУУЛИНУУДАЙ БАРИЛГАДА — ОНСО АНХАРАЛ

Нүхүдэй аймагта олониитын, илангаяа колхозуудай хүсэ ба зөөреэр һургуулинууд, интернадууд, һуралсалай мастерскойнууд, багшанарай байха гэрнүүд олоор баригдана.

М. МИРОНОВА.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Японой эзэмдэгшэдһээ Корейн сүлөөлэгдэһөөр 1962 оной августын 15-да 17 ж[...] Корейн Арадай-Демократическа Республикын Аньчжу гэжэ уурхайн горнягууд мү[...] миллион тонно нүүрһэ малтан абаха зорилго табинхай. 8-дахи шахтын шахтернууд [...] таха нормоёо үдэр бүри 120 процент дүүргээ. Зураг дээрэ: 8-дахи шахтын түрүү хү[...] өөрынгөө дүй дүршэлдэ залуушуулые һургажа байна.
ЦТАК-гай—ТАС[С]

СОВЕТ ЭРДЭМ УХААНАЙ ШЭНЭ ИЛА[...]

Советскэ онгосо-одонуудай замбуулинай дайда соогуур ниидэжэ [...] тухай гадаадын оронуудта иигэжэ бэшэнэ

РУМЫНИ

БУХАРЕСТ, августын 13. (ТАСС). Советскэ космонавтнуудай габьяа Румыниин бүхы арад зониие ехээр баясуулаа. Советскэ космонавтнуудай амжалтатайгаар ниидэжэ ябаһан тухай радио болон телевидени ажалшадта саг үргэлжэ мэдээсэжэ үгэнэ.

Румыниин бүхы ажалшадай һанамжые мэдүүлэн, Брашовско тракторна заводой токарь Огговиан Лупша «Скентейя» газетын мүнөөдэрэй номерто иигэжэ бэшэнэ: «Совет эрдэм ухаанай болон техникын шэнэ амжалта туйлаһанда би манай заводой хүдэлмэришэдтэй хамта угаа ехээр баясааб. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэ Советскэ Союз түрүүлжэ ябаһан зангаараа. Совет ороной хоёр хүн замбуулинай дайда соо ниидэжэ ябана. Имагтал социализм иимэ амжалта туйлаха арга олгоо. Дэбжэлтын, эб найрамдалай түлөө, хүнэй аша туһада зорюулагдадаг эрдэм ухаа хүгжөөхын түлөө тэмсэлые толгойлжо ябадаг социалис оронуудай агуу ехэ бүлын гэшүүн байһандаа бидэнэр омогорхонобди».

КНДР

ПХЕНЬЯН, августын 13. (ТАСС). Андриян Николаевай болон Павел Поповичой жолоодожо ябаһан замбуулинай «Восток-3», «Восток-4» онгосонуудай шэнэ түүхэтэ ниидэлгэнүүдээр арадай Корей угаа ехээр һонирхоно.

«Нодон синмун» гэжэ газетэ түрүү бэшэг соогоо иигэжэ тэмдэглэнэ. Замбуулинай хоёр онгосын табигдаһан тухай мэдээсэл хаа хаанагүй сууряатан дуулдажа, һайн һайхан сэдьхэлтэ бүхы хүнүүдые баясуулаа. Корейн арад дэлхэйн бүхы арадуудтай хамта Советскэ Союзай Коммунистическэ партида, совет арадта тэрэнэй гайхамшагта хүбүүд—майор Андриян Николаевта, подполковник Павел Поповичто халуун амаршалга хүргэнэ.

«Восток-3», «Восток-4» гэжэ онгосонуудай табигдаад амжалтатайгаар ниидэжэ ябаһан ушар совет эрдэм ухаанай угаа ехээр хүгжэһые, капиталис байгуулалтада орходоо социалис байгуулалтын бүлюу һайн байһые гэршэлжэ үгэнэ гээд газетэ үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

Замбуулинай онгосонуудай Советскэ Союзда табигдаһан ушар эхэ ороноо нэгэдүүлхын түлөө, социализм байгуулхын түлөө тэмсэжэ байһан Корейн арадые угаа ехээр зоригжуулна гэжэ «Нодон синмун» газетэ түгэсхэлдөө бэшэнэ.

ГДР

БЕРЛИН, августын 13. ТАСС-ай корреспондент Е. Башмачков иигэжэ дамжуулна: «Советскэ Союзһаа Германиин Демократическа Республикада байдаг посольстводо ГДР-эй элдэб округуудһаа олон тоото бэшэгүүд, телеграмманууд, амаршалганууд ороно. Замбуулинай дайда соогуур бүлэгөөрөө ниидэлгые хүн түрэлтэнэй түүхэдэ анха түрүүн бэелүүлһэн совет арадта үнэн зүрхэнэй амаршалга дамжуулхые жнирэй немец ажалшад гүйнэ. Андриян Николаевай, Павел Поповичой замбуулинай дайда соогуур үзэгдөөгүй ехэ ниидэлгэ хэжэ байһаар угаа ехээр һонирхожо байһаниинь бэшэгүүд соо элирхэйлэн мэдүүлэгдэнэ. Мүн космонавтнуудай газар дээрэ һайнаар бусажа ерэхые хүсэжэ байһанаа бэшэгэй авторнууд элишэлэн мэдүүлнэ.

Советскэ космонавтнуудай ниидэлгэнүүдтэ бүгэдэ ниитын анхарал хандуулагдана. Замбуулинай «Восток-3» онгосоһоо бэелүүлэгдэһэн телевизионно дамжуулгые ГДР-эй ажалшад, тэрэшэлэн Баруун Берлинэй хүн зон һонирхон хараһан байна. Республикын радиотехническэ албанай газарнууд, обсерваторинууд замбуулинай онгосонуудай дохёонуудые абана. Кюлунгсборнын обсерватори хоёр космонавтын хоорондоо хэһэн хөөрэлдөөе бэшэжэ абаа.

Хоёрдохи үдэртэ ГДР-эй газетэнүүд совет эрдэм ухаанай болон техникын шэнэ гайхамшагта амжалтанууд тухай материалнуудые толилоо.

БОЛГАРИ

СОФИ, августын 13. (ТАСС). Советскэ космонавтнууд Андриян Николаев болон Павел Поповичой замбуулинай дайда соогуур нэгэн доро ниидэжэ ябалгын хойноһоо Болгариин арад ехэ баяр баясхалантайгаар ажаглан харана.

Замбуулинай онгосонуудай ниидэлгэнүүд тухай ТАСС-ай мэдээсэлнүүдые, баатар космонавтнуудта зорюулагдаһан бусад олон материалнуудые, тэдэнэй зурагуудые газетэнүүд толилно.

Замбуулинай «Восток-4» гэжэ онгосын табигдаһан тухай Москваһаа мэдээсэл бүхы дэлхэйн хүн зониие баясуулаа. Замбуулинай дайда руу ниидэхэ замые хүн түрэлтэндэ совет хүнэй табижа үгэһэниинь тушаан болоһон ушар бэшэ юм. Совет байгуулалта хадаа эрдэм уха[...]
техникын тон ехэ[...]
бүхы эрхэ байдал[...]
гэжэ «Работническ[...]
жэ газетэ бэшэнэ.

США

НЬЮ-ЙОРК, авг[...]
ТАСС-ай коррес[...]
Туркатенко иигэ[...]
жуулна:

«Советскэ хоёр [...]
дүтэрхы замуудаа[...]
тойрон дабшажа я[...]
дуудынь бэе бэеэ [...]
рондоо радиогоор [...]
сана гэһэн гар[...]
советскэ замбуули[...]
нуудай ниидэлгэ т[...]
риалнуудые «Нью-Й[...]
газетэ толилоо. [...]
советскэ космона[...]
ниидэлгэдэ гурбан[...]
зорюулһан байна.

Николаев болон [...]
ниидэлгэнүүд з[...]
дайдые шэнжэлэн [...]
лаар угаа ехэ алх[...]
гэжэ бүхы дэлхэй[...]
тоолоно. Америкэ[...]
холо гээгдээ. Орө[...]
гүй һара хүрэтэр[...]
гэжэ телевидениин[...]
дүүлнэ.

Дженерал Дайн[...]
концерный астро[...]
институдай научно[...]
гын программын [...]
лэгшэ Краффт Эр[...]
тэмдэглэнэ. Замбу[...]
онгосо табижа, т[...]
да гаргаха сагые [...]
наар тодорхойлхо [...]
вет эрдэмтэд угаа е[...]
туйлаа: Николаев [...]
повичой ниидэлгэн[...]
иимэ юумые Хол[...]
дууд бүри һаяар т[...]
дахагүй гэжэ Ка[...]
шуун дээрэһээ м[...]
ЮПИ агентствы[...]
шэнжэлэгшэ онсо[...]
лэһэн байна.

Гэхэтэй хамта [...]
янза түхэлтэй һ[...]
хэлэгдэнэ. Жэшэ[...]
дын США-гай пре[...]
мэн иигэжэ мэдүү[...]
лаев болон Поп[...]
хөөрөөл Газарые [...]
шана» гэжэ оро[...]
тодоруулжа үгэхэ [...]

Газар хүд[...]

Үсэгэлдэр, августын[...]
нэй 4 час 12 минута[...]
дар газар хүдэлөө.

Газарай хүдэлөөе ш[...]
банскын сейсмическэ [...]
ша нүхэр Ф. П. Фоми[...]
нэй ёһоор, Кабанскын [...]
баллай хүсэтэйгөөр г[...]
байна.

Байгалай хойто за[...]
Нос гэжэ хушуун ш[...]
хүдэлсэ бүри шанга [...]
станциин хүдэлмэрил[...]
хойлоо.

Чехословакиин арадай үнэн зүрхэнэй амаршалга

ПРАГА, августын 13. (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, ЧССР-эй правительство амаршалгын телеграмма эльгээгээ. Замбуулинай «Восток-3» болон «Восток-4» гэжэ онгосонуудай амжалтатайгаар табигдаһантай дашарамдуулан, Чехословакиин бүхы арадай зүгһөө ЧССР-эй хүтэлбэрилэгшэд үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргөө, мүн совет эрдэмтэд, технигүүд болон хүдэлмэришэдтэ, тэрэшэлэн А. Г. Николаевта болон П. Р. Поповичто амаршалга дамжуулһан байна.

Советскэ космонавтнууд тухай фильмые америкынхид харана

НЬЮ-ЙОРК, августын 13. (ТАСС). Европын «Евровидение» гэжэ телевиденеэр августын 12-то дамжуулгын хэгдэхэдэ америкынхид энеэбхилэлдэжэ ябаһан советскэ космонавтнуудые хараа.

Америкын гурбан гол телевизионно компанинууд космонавтнууд тухай фильмнүүдые харуулһан байна. Эдэ фильмнүүд Москваһаа абтаһан дамжуулгануудай үндэһөөр Лондондо буулгагдаа юм.

Индиин бэеэ даанхай болоһоор 1962 оной августын 15-да 15 жэл гүйсэбэ. Индиин Республикын ниислэл Дели. Парламентын байшан.
ТАСС-ай фотохронико.

Редакторай орлог[...]
М. Н. [...]

Манай адрес, телефо[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 2[...]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. ред[...] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной [...] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советско[...] тельства—47-59, промышленности, транспорта, инф[...] 35-14, культуры, литературы и искусства—34[...] и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корр[...] —35-95, бухгалтерия —37-32. Для межд[...] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [...] Бурятской АССР.
Н00950. Зак. №[...]

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1962 оной августын 25.